

EGMONT
Fonden

BØRN OG UNGE
Aarhus Kommune

Evaluering af Nest i Aarhus 2015-2019

PPR, Børn og Unge, Aarhus Kommune

Indhold

05 *Forord*

06 *Læsevejledning*

08 *Formål med evaluering*

10 *Oversigt over evalueringens hovedkonklusioner*

13 *Introduktion til Nest i Aarhus*

- 13 Baggrund for Nest
- 17 Nest på Katrinebjerg
- 18 Nest elementer og co-læring
- 18 Nest inspireret pædagogik i almene skoler
- 19 Nest i dagtilbud
- 20 Interessen for Nest uden for Aarhus

22 *Kvantitativ Evaluering*

- 22 Nest på Katrinebjergskolen
- 23 Målsætning
- 23 Metode - sammenligningsklasser
- 23 Begrænsninger i datagrundlaget
- 24 Datamateriale
- 24 Sammenfatning af hovedresultaterne fra Statusevalueringen år 1
- 25 Sammenfatning af hovedresultaterne fra den afsluttende evaluering
- 26 Delkonklusion på hvordan den kvantitative evaluering er blevet brugt i videreudviklingen af Nest klasser
- 28 Nest elementer og co-læring i almene skoler
- 29 Delkonklusion på hvordan evaluering er blevet brugt i videreudvikling af Nest

31 *Kvalitativ evaluering*

- 31 Nest på Katrinebjergskolen
- 31 Børnene og pædagogikken i Nest klasser
 - 31 *Inklusion og venskaber blandt børnene*
 - 32 *Nest pædagogik som en vej til at skabe medborgerskab*
 - 32 *Undersøgelsernes betydning for den videre udvikling af Nest og Nest inspirerede forløb*
- 33 **Forældrenes oplevelse af Nest klasser**
 - 33 *Forældre til børn med ASF*
 - 34 *Forældre til børn uden ASF*
 - 35 *Undersøgelsernes betydning for den videre udvikling af Nest og Nest inspirerede forløb*
- 36 **De professionelle perspektiver på Nest klasser**
 - 36 *Lærere og pædagogers perspektiver på at arbejde i Nest klasser*
 - 37 *Perspektiver på udvikling af skole og PPR i arbejdet med Nest klasser*
 - 39 *Undersøgelsernes betydning for den videre udvikling af Nest og Nest inspirerede forløb*
- 42 **Nest's betydning for pædagogisk udvikling af skoler og dagtilbud i almenområdet**
 - 42 *Børnene og Nest inspireret pædagogik i almene skoler*
 - 43 *De professionelle oplevelse af Nest inspireret pædagogik i almene skoler*
 - 45 *Nest inspireret pædagogik i dagtilbud*
 - 45 *Ledelsesperspektiver på Nest som model for bæredygtig inklusion i folkeskolen*
 - 46 *Nest's bidrag til udvikling af PPR*
 - 48 *Undersøgelsens betydning for den videre udvikling af Nest og Nest inspirerede forløb*

51 *Økonomi*

- 51 **Udvikling: Nest modellen og kompetenceudvikling**
- 51 **Drift: Business case for Nest**
 - 51 *Økonomiske forudsætninger samt businesscase – før og efter projektstart*
 - 55 *Opsummering*
- 56 **Fremtidsperspektiv – fuldt indfaset Nest tilbud**
- 57 **Øvrige opmærksomhedspunkter**

60 *Konklusion*

- 61 **Oversigt over evalueringens hovedkonklusioner**
- 65 **Økonomi**
- 65 **Diskussion af fund og perspektiver for udvikling af Nest**

69 *Referencer*

72 *Bilag*

- 72 **Oversigt over samtlige identificerede virksomme faktorer på tværs af Nest klasser og Nest i almenområdet**
- 75 **Oversigt over undersøgelsesprojekter**

Forord

Nest er et banebrydende skoleprogram udviklet i New York, hvor børn med og uden særlige behov undervises ud fra en pædagogik, som tilgodeser børn med Autisme Spektrum forstyrrelse (ASF). Nest er dog meget mere end fokus på autismpædagogik. Nest står på samme menneskelige og pædagogiske værdisæt, som vi søger at realisere i Danmark, nemlig at sikre at *alle* børn lærer og trives og får mulighed for medborgerskab.

Der er sket meget siden de første to Nest klasser startede på Katrinebjergskolen for tre år siden. Flere helt almindelige folkeskoler arbejder Nest inspireret, ligesom vi har gjort os de første erfaringer med Nest i dagtilbud. Vi lærer stadig meget, men kan nu også begynde at svare kvalificeret på de mange spørgsmål, vi bliver stillet.

Arbejdet med at udvikle Nest i Aarhus er frugten af mange hænders arbejde. Det samme gælder evalueringen. Egmont Fonden skal have en stor tak for at tro på mulighederne i vores arbejde med Nest. Tak til fondens opbakning til arbejdet i form af både engagement og økonomisk støtte – dels til at udvikle Nest, dels til at udføre evalueringen.

Tak til alle de mange mennesker – forældre, lærere, pædagoger, ledere, forvaltningsansatte, PPR-ansatte, politikere og forskere -, der har henvendt sig til os. Nogle har haft forbehold og spurgt om det giver mening at overføre et amerikansk inklusionsprogram til Danmark. Andre har spurgt om alle børn kan profitere af en autismevenlig pædagogik – eller om ikke de fleste lærere og pædagoger kan løfte inklusionsopgaven, hvis der bare er færre elever i klassen og tilstrækkelige ressourcer. Mange andre har troet på mulighederne i at arbejde med Nest i Danmark, men har efterlyst svar på, om Nest virker, med hvem det virker og hvordan man får det til at virke.

Fælles i alle drøftelserne har været en optagethed af spørgsmålene: Hvordan kan vi blive bedre til at understøtte, at alle børn bliver dygtige, trives og

oplever sig endnu mere inkluderede? Hvordan kan vi understøtte, at pædagogisk personale kommer til at opleve større kompetence og mere mening på en måde, hvor eksisterende kompetencer bringes i spil? Hvordan får forældre og professionelle større tillid til folkeskolen som bidragende til, at deres børn kommer til at lykkes i livet? Alle disse dialoger har været med til at identificere centrale spørgsmål og undersøgelsesområder til evalueringen.

Også tak til professorer Simon Calmar Andersen, Helena Skyt Nielsen og de øvrige medarbejdere hos TrygFondens Børneforskningscenter, Aarhus Universitet, der har bidraget til den kvantitative del af evalueringen. Tak til professor Lene Tanggaard fra Psykologisk Institut, Aalborg Universitet, samt de mange dygtige og ihærdige studerende, som vi har samarbejdet med.

Tak til forældre, der gavmildt har brugt deres fritid og energi på at besvare vores mange spørgsmål og har delt deres vigtige tanker om deres børns skoleliv. Tak til børnene, fordi deres kommentarer og svar på vores spørgsmål, men også deres handlinger, giver os tydelige tegn på, om vi er på rette vej.

Tak til skoleledelserne for at forstå vigtigheden af at undersøge pædagogisk praksis for at kunne udvikle den og for at åbne deres døre for os.

En særlig tak til alle lærere og pædagoger fra både Nest klasser og Nest inspirerede klasser samt dagtilbud, der alle gæstfrit har ladet os besøge deres praksis og tålmodigt har besvaret vores mange spørgsmål. Og stort tak til medarbejdere og kolleger i PPR for deres bidrag til at blive ved med at udvikle Nest.

Alle disse menneskers bidrag har øget vores viden om Nest-arbejdet og dermed været med til at udvikle og forbedre Nest. Engagement i disse samarbejder har bekræftet os i, at vi havde fat i noget, der var vigtigt og værd at blive klogere på mulighederne i.

Læsevejledning

Evalueringsrapporten om Nest i Aarhus er en sammenfatning af de mange undersøgelser, der er lavet om Nest. Rapporten giver et kort overblik over, hvad Nest er og hvordan det har udviklet sig, men har overvejende fokus på fundene fra de kvantitative og kvalitative undersøgelser af Nest. Rapporten kan læses i sin helhed eller ud fra bestemte emner.

Efter en præsentation af formålet med evalueringen præsenteres evalueringens overordnede konklusioner i punktform.

Herefter redegøres for fundene fra de forskellige undersøgelser, efterfulgt af delafsnit om undersøgelsernes betydning for den videre udvikling af Nest og Nest inspirerede forløb. I konklusionen præsenteres hovedfundene igen, og de væsentligste fund og deres mulige perspektiver præsenteres. De samlede fund over virksomme faktorer på tværs af Nest klasser og Nest i almenområdet præsenteres i overblikksform til sidst i rapporten (se Bilag 1).

Evalueringens formål og bidragsydere

Formålet med evalueringen af Nest hænger nøje sammen med formålet med udvikling af Nest. Det overordnede formål med Nest er at bidrage til at sikre, at børn med og uden særlige behov:

- *Er glade, sunde, robuste og med højt selvværd*
- *Bliver så dygtige, de kan*
- *Oplever og bruger medborgerskab*
- *Deltager i og inkluderer hinanden i fællesskaber*

Disse målsætninger kalder på nye modeller for skoleudvikling. Nest, et succesfuldt inklusionsprogram i New York, blev identificeret som en mulig model for at opnå målsætningerne for børnene. Samtidig med at det var vigtigt at undersøge om de ønskede mål blev nået, var det også centralt at være undersøgende over for, om Nest kunne være et generaliserbart bud på at udvikle en samfundsøkonomisk, men også pædagogisk og ideologisk bæredygtig folkeskole i Danmark.

Evalueringen har derfor flere genstandsfelter. Det undersøges for det første, hvordan børnene i Nest lærer og trives. En vurdering af om Nest har haft en betydning for børnenes udvikling kan dog ikke stå uden en forståelse af, hvad Nest er. Selvom vi arbejdede ud fra Nest programmet, som det er udviklet i USA, skulle Nest tilpasses vores kultur og samfund. At få et 'før' og et 'efter' billede af børnene giver ikke nødvendigvis viden om, hvad der har skabt en eventuel forandring. Kun ved at få undersøgt og beskrevet de medierende pro-

cesser mellem 'før' og 'efter' – altså den danske udgave af Nest – skabes viden om, hvad der virker og ikke virker.

Det andet genstandsfelt er derfor kvalitativt og indeholder beskrivelser og undersøgelser af hverdagspraksisser med Nest, men også beskrivelser af de forskellige aktørers perspektiver på Nest. Den indhentede viden bruges som vigtige faglige tilbageløb til Nest praktikere og PPR, og danner grundlag for den løbende udvikling, tilpasning og kvalificering af Nest, hvorved Nest "holdes på sporet". Den kvalitative evaluering analyserer og beskriver således de forskellige faktorer, der kan gøre Nest muligt og potentielt succesfuldt, så der genereres viden om hvilke faktorer, mekanismer og processer, der er med til at skabe resultaterne, så det bliver nemmere at udbrede tilgangen.

Den samlede evaluering – både den kvantitative og kvalitative – søger at besvare følgende overordnede spørgsmål:

- *Når Nest sine mål i forhold til børnenes læring og trivsel?*
- *Hvilke faktorer er hhv. virksomme og uvirksomme i Nest, herunder:*
- *Hvilke faktorer i Nest oplever det pædagogiske personale, forældre, ledelsesrepræsentanter og børn som virksomme og uvirksomme?*

- *Hvilke faktorer er særligt centrale, når det gælder udbredelsen af Nest?*
- *Hvad kan vi lære af arbejdet med Nest, som kan bidrage til udviklingen af PPR og den danske folkeskole?*

For at tilrettelægge en evalueringsproces, der er sikret en forskningsmæssig standard af aktører, der ikke er tilknyttet den daglige udvikling af Nest, indledtes samarbejder med både Aalborg og Aarhus Universitet.

Simon Calmar Andersen, TrygFondens Børneforskningscenter, Aarhus Universitet, undersøgte sammen med en række kolleger, dels børnenes udvikling i Nest klasser, dels betydningen af co-teaching og Nest pædagogik på tværs af 17 skoler i Aarhus Kommune.

Lene Tanggaard, professor i pædagogisk psykologi, Aalborg Universitet, og en række studerende kvalificerede vores kvalitative undersøgelser af Nest og de virksomme og uvirksomme faktorer heri gennem i alt 14 undersøgelsesprojekter. Organisatorisk var den kvalitative evaluering placeret i PPR, hvor viden fra undersøgelserne også blev omsat til at udvikle Nest. Den samlede evaluering er udarbejdet af PPR.

Se Bilag 2 for en oversigt over undersøgelsesprojekterne.

Det skal understreges, at selvom evalueringen består af mange delundersøgelser, er der stadig områder, vi gerne ville have udforsket, men som vi ikke har nået at berøre. Som sådan giver evalueringen ikke et fuldstændigt billede af, hvad Nest er og kan. Håbet er dog, at vores videre udviklingsarbejde med Nest kan blive ved med at være datainformeret, så vi sikrer, at praksis og beslutninger er funderede i reel viden.

Oversigt over evalueringens hovedkonklusioner

Der er mange fund i evalueringen, men neden for er en oversigt over de væsentligste og stærkeste fund, dels fra Katrinebjergskolen, dels fra Nest inspireret pædagogik i almenområdet. Hvert område er undersøgt både kvantitativt og kvalitativt.

Evalueringresultater fra de to første Nest klasser på Katrinebjergskolen:

Kvantitative

- 01** Udviklingen for børnene med ASF i Nest klasserne viser, at eleverne udviser signifikant mindre adfærd, der forbindes med ASF nu end fra start.
- 02** Eleverne med ASF i Nest klasserne har oplevet en positiv udvikling i så høj grad, at halvdelen af børnene med ASF nu af både deres forældre og lærere er vurderet til, at de samlet set ikke udviser problematiske symptomer associeret med ASF.
- 03** Ses der på trivsel og fravær ligger Nest klasserne på niveau med deres jævnaldrende i sammenligningsklasserne, og der er ikke nogen forskel på børnene med og uden ASF.
- 04** Fagligt klarer eleverne i Nest klasserne sig forventeligt eller bedre end referencenormen for deres klassestrin.

Kvalitative

- 01** Alle børn er optagede af og ønsker at indgå i fællesskaber – uanset om de har ASF eller ej.
- 02** Forældrene til børn med og uden ASF er generelt tilfredse med deres børns skolegang i en Nest klasse. Værdierne i Nest og de gunstige rammevilkår har en stor betydning for deres tilvalg af Nest.
- 03** Det pædagogiske personale er positive over for at arbejde i Nest klasser og oplever Nest som en meningsfuld pædagogisk tilgang til at skabe læring og trivsel hos alle børn.
- 04** Det pædagogiske personale oplever, at metoderne og Nest-rammen frisætter dem til at fokusere på deres undervisningsopgave.
- 05** De professionelle aktører omkring Nest vurderer alle, at Nest lykkes med at skabe inkluderende læringsfællesskaber.

Sid på numsen

Evalueringresultaterne fra arbejdet med Nest inspireret pædagogik i almenområdet:

Evalueringresultaterne fra arbejdet med Nest inspireret pædagogik i almenområdet:

Kvantitative

(Co-læring med Nest elementer i almenområdet):

- 01** Konklusion fra kompetenceudviklingsforløbet *Co-læring og Nest element forsøget* i almenundervisningen viser, at lærerne, der havde tilknyttet en co-lærer 2 ½ time ugentligt i højere grad anvendte de elementer, der blev undervist i på kurset, i deres egen undervisning.
- 02** Den ændrede undervisningspraksis smittede dog ikke af på elevernes faglige udvikling, oplevelse af undervisningsmiljøet, og påvirkede ikke deres trivsel og/eller reducerede deres fravær.

Kvalitative

(Øvrige indsatser med Nest inspireret pædagogik i almenundervisningen):

- 01** Anvendelsen af Nest inspireret pædagogik i almenområdet med mange forskellige slags børn opleves meningsfuldt og virksomt af det pædagogiske personale.
- 02** Det pædagogiske personale i almene klasser oplever roligere børn og færre konflikter i forhold til både børn med og uden særlige behov.
- 03** Det pædagogiske personale i almene klasser oplever, at struktur, forudsigelighed og støtte til selvregulering frigiver alle børnenes ressourcer til læring.
- 04** Det pædagogiske personale oplever, at Nest pædagogikken frigiver ressourcer til at undervise.
- 05** Det pædagogiske personale i dagtilbud oplever, at sårbare og udsatte børn profiterer af Nest pædagogikken.

Fund fra undersøgelser af, hvad der er virksomme faktorer med at arbejde med Nest og Nest inspireret pædagogik præsenteres under konklusionen og i Bilag 1.

Introduktion til Nest i Aarhus

Baggrund for Nest

Børn- og Unge-udvalgets studietur 2014

I oktober 2014 var Aarhus Kommunes Børn- og Unge-udvalg på studietur til New York. Studieturen havde fokus på inklusion af børn og unge med særlige behov, og formålet med turen var at indsamle erfaringer og inspiration til at finde nye pædagogiske veje at gå i Aarhus Kommune.

På studieturen blev en række institutioner og organisationer besøgt, herunder Nest Skolen PS112. Der var en klar oplevelse af, at der med Nest programmet var inspiration og viden, som kunne berige den danske inklusionsdiskurs både holdnings- og handlingsmæssigt. Udvalget besøgte ligeledes New York University, hvor den teoretiske og metodiske baggrund for Nest programmet blev uddybet.¹

I forlængelse af studieturen nedsatte Børn og Unge i Aarhus Kommune i januar 2015 en arbejdsgruppe, der siden har arbejdet med at udvikle og implementere Nest i en dansk kontekst.

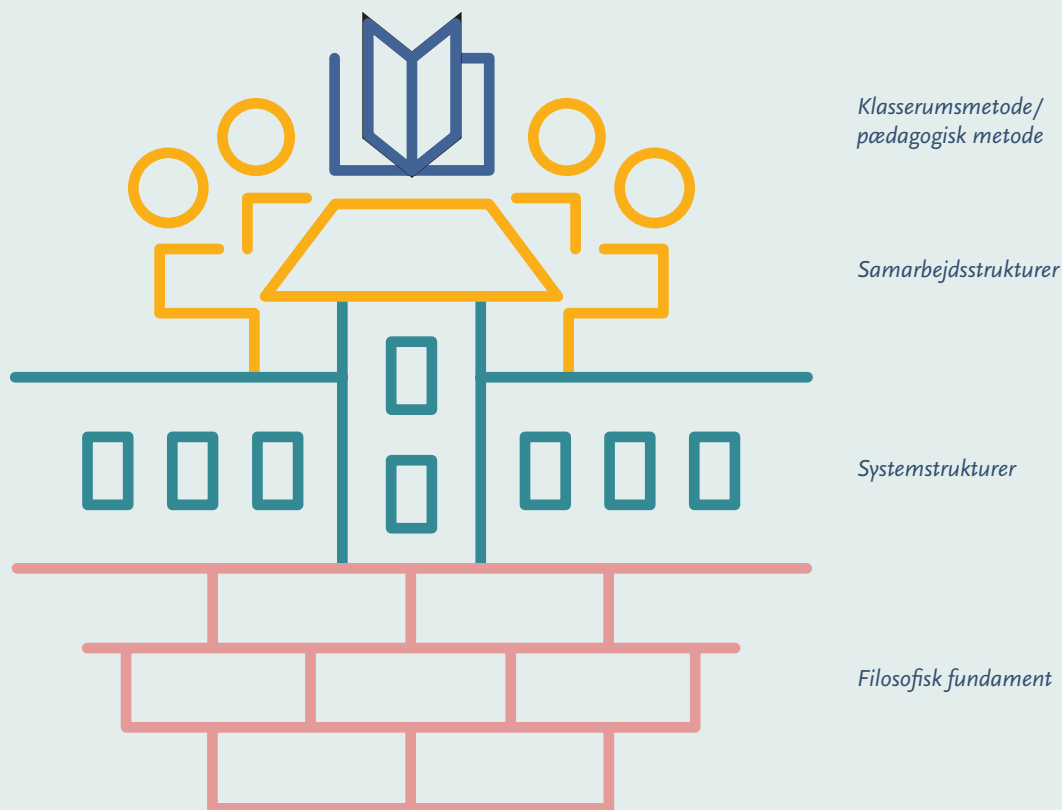
Nest

Nest er et banebrydende skoleinklusionsprogram udviklet i USA, hvor børn med ASF og børn fra almenområdet er en del af det samme klassefællesskab. Al undervisning tager afsæt i Nest's vision af læring som findende sted i en omsorgsfuld rede – deraf navnet Nest. De centrale læringsparadigmer er, at "Børn er mere ens end forskellige og bør lære og udvikle sig sammen" og "Hvis børn ikke lærer på den måde, vi underviser dem, må vi undervise dem på en måde, så de lærer". Nest skolerne har Nest uddannet personale, der anvender målrettet co-teaching til fordel for hele klassen, samtidig med at Nest tænkningen gennemsyrrer skolerne på alle niveauer fra klasserumsindretning til støtte til det pædagogiske personale og ledelse. Nest's mål er at skabe udvikling fagligt, socialt, personligt og adfærdsmæssigt for alle børnene i Nest klasserne.

Kort om Nest klassen:

- *To voksne, der underviser efter en struktureret co-teaching model*
- *Færre børn indledningsvist, idet klassekvotienten i 0. klasse er på 16, hvor af 4 børn har ASF (klasserne udvides på sigt)*
- *Struktur og ro i klassen funderet i systematisk didaktik og specialpædagogik for alle.*

¹ ASD Nest Support Project at NYU Steinhardt: <https://steinhardt.nyu.edu/asdnest/about/>

Nest er bygget op om en grundmodel, der skal sikre god skoleudvikling for alle (Cohen & Hough, 2013). Denne model kaldes i Nest for "nøddeskalsmodellen", og modellen er udviklet på baggrund af forskning om forudsætningerne for at skabe bæredygtige og vedvarende pædagogiske forandringer (Coburn, 2003).

Nøddeskalsmodellens fire niveauer (Bleiweiss, Cohen & Hough, 2013; Cohen & Hough, 2013; Clasen & Thomsen, 2018.) beskrives i det følgende.

Det **filosofiske fundament** tager med udgangspunkt i de to centrale læringsparadigmer beskrevet ovenfor afsæt i, at det er de voksne, der har ansvaret for at skabe de optimale læringsbetin-

gelser for alle. Antagelsen er, at for at sikre en reel inkluderende praksis, hvor alle børn lærer og trives, skal der være konsensus om disse værdier og menneskesyn – også på de tre øvrige niveauer i modellen.

Børnenes udvikling afhænger af udviklingen i det pædagogiske personales viden og praksis. Udvikling og vedligeholdelse af ny pædagogisk praksis afhænger af understøttelse af de organisatoriske, økonomiske, værdimæssige og samarbejdsrammer, der omgiver pædagogikken. For at lykkes med Nest er det således afgørende med opbakning og rammesætning fra **systemstrukturerne** bestående af skoleledelsen, PPR samt det politiske, økonomiske og forvaltningsmæssige system.

F.eks. er en forudsætning for etableringen af Nest klasser, at det forvaltningsmæssigt er muligt at fusionere en almindelig distriktsklasse og en specialklasse, ligesom det er centralt at kompetenceudvikling prioriteres og vedligeholdes. Ikke mindst er det væsentligt, at de forskellige systemer taler sammen og er sammenstemte.

Udvikling og vedligeholdelse af ny praksis er betinget af **samarbejdsstrukturene** – de rammer, der er for samarbejde på den lokale skole. Det er væsentligt, at samarbejdet er præget af klare mål, opgaver og roller i faste samarbejdsfora. Der er et tæt samarbejde mellem personalet i en Nest klasse, hvor co-teaching og teammøder understøtter, at praksis planlægges, udføres og evalueres i fællesskaber.

Samarbejdsstrukturene er også kendetegnet ved et tæt, komplementært og ligeværdigt samarbejde mellem skole og PPR. PPR er ansvarlig for at sikre kompetenceudvikling, der tager afsæt i viden om, hvordan ny pædagogisk praksis læres og anvendes.

Klasserumsmetoderne – eller de pædagogiske metoder – anvendes og udvikles på baggrund af det fælles værdisæt og det fælles sprog. Klasserumsmetoderne bygger på undervisningspraksisser, der er fordelagtige for børn med ASF, men som også antages at gavne alle børn. Nest læringsmiljøet er præget af ro, respekt og trykthed. Klasseværelset rummer en række sanse- og adfærdsmæssige, faglige og sociale støtteforanstaltninger for at sikre at børnene ikke overstimuleres og stresses, men understøttes i at få overblik over, hvordan de kan indgå i de faglige og sociale fællesskaber.

Disse støtteforanstaltninger er klassiske specialpædagogiske metoder som f.eks. dagsprogrammer, piktogrammer, overskuelig information, struktur og forudsigelighed, bevægelsesaktiviteter og pauser, sansemotoriske støttemidler, metoder til selvregulering og tydelig kommunikation. En central pædagogisk komponent i Nest er også de professionelle relationskompetencer. Metoder til at understøtte dette er f.eks. fokus på og støtte til børnenes ønskede adfærd, anerkendelse gennem spejling samt konflikthåndtering. Samtidig arbejdes der målrettet med, at alle børnene lærer selvforvaltning, problemløsning og dialog, så de rustes til kompetent at deltage i fællesskaber i skolen og på sigt det brede samfund (Andersen m.fl., 2019).

Et andet vigtigt aspekt ved Nest er *tretrinsmodellen*, der foreskriver at anvende pædagogiske metoder, som forebygger udvikling eller forværing af vanskeligheder, på hele klassen. På første trin er pædagogiske metoder på hele klassen eller børnegruppen, såsom visuel støtte, dagsprogrammer og positiv voksenstøtte – metoder og tilgange som enkelte børn ikke kan klare sig foruden og som alle andre børn formentlig også kan profitere af. På andet trin er metoder, der bruges i klassen rettet mod enkeltbørn, som f.eks. individualiseret visuel støtte eller særlig nærvær fra de professionelle. Trin tre indsatser anvendes, når indsatser på de to andre trin er afprøvede, og når et barn har brug for en særlig individualiseret undersøgelse og indsats. Både trin to og tre indsatser iværksættes som en midlertidig intervention med dét mål for øje, at barnet skal hjælpes tilbage til at være i klassen gennem trin 1 indsatser – altså indsatser, der er gennemgående for hele klassen (Andersen m. fl., 2019; Clasen & Thomsen, 2018; Bleiweiss, Cohen & Hough, 2013; Cohen & Hough, 2013).

Nest i New York

Nest programmet er udviklet af New York University i samarbejde med New Yorks offentlige skolevæsen, og blev oprindeligt udviklet for at skabe læring og trivsel hos børn med ASF ved at skabe inkluderende læringsmiljøer. I New York har Nest udviklet sig fra én klasse i 2003 til mere end 300 klasser på 48 skoler i skoleåret 2018/19. Dvs. at der i dag er ca. 1400 børn med ASF, der sammen med 4500 almindelige distriktsbørn går i Nest klasser i New York. Som i den danske udgave af Nest blandes børn med vanskeligheder, der almindeligvis segregeres til specialtilbud, med børn fra almene klasser, hvorved udgifter almindeligvis anvendt til specialundervisning kommer alle børn i klassen til gode.

I New York er erfaringerne med Nest, at børn med ASF i Nest klasserne fagligt klarer sig næsten på niveau med, hvis ikke lige så godt, som deres klassekammerater, og de klarer sig langt bedre end andre børn med samme profil, der er i specialtilbud. Nest programmet har desuden demonstreret, at alle børn lærer og udvikler sig under denne skolemodel – også børn i andre læringsvanskeligheder.²

Nest i en dansk kontekst

Den danske folkeskole skal generelt navigere i et terræn, der udfordrer. Flere og flere børn og unge mistrives, har skolevægring og diagnosticeres. Et stigende antal børn visiteres til specialpædagogiske tilbud samtidig med, at der politisk og lovgivningsmæssigt de seneste år har været øget fokus på, at børn med særlige behov så vidt mulig

skal inkluderes i den almene folkeskole. Politisk, økonomisk, socialt og ideologisk er folkeskolen af central samfundsmæssig betydning, hvilket også betyder, at der er mange interessenter med forskellige bud på, hvordan man kan lave en god skole for alle.

Nest programmet i New York blev udviklet på baggrund af samme pædagogiske, økonomiske og samfundsmæssige udfordringer, som den danske folkeskole står over for. Nest programmet var derfor interessant i et dansk perspektiv af flere grunde.

Nest er et succesfuldt tiltag, der lykkedes med at skabe bæredygtig inklusion. Programmet anviser nye, innovative tilgange i arbejdet med inklusion, hvor ressourcer fra de specialpædagogiske og normalpædagogiske områder sammenbringes til alle børns fordel. Alligevel er Nest's konkrete pædagogiske metoder velkendte og genkendelige fra dansk specialpædagogisk praksis, mens især Nest's filosofi ræsonnerer med en dansk humanistisk velfærdsdiskurs. På denne baggrund blev det vurderet, at en oversættelse og tilpasning til en dansk skolekontekst ville være meningsfuld og potentielt anviser en model for bæredygtige læringsfællesskaber i folkeskolen (Crawford & Clasen, 2016).

Samarbejde med Egmont Fonden

Umiddelbart efter projektopstart blev der indledt et samarbejde med Egmont Fonden, og der blev i slutningen af 2015 indsendt ansøgning om projektmidler til en fireårig projektperiode (2016 – 2019). Egmont Fonden bevilgede herefter 5,8 millioner kroner

² ASD Nest Support Project at NYU Steinhardt: <https://steinhardt.nyu.edu/asdnest/about/>

til at sikre udviklingen af en bæredygtig dansk Nest model. Midlerne er hovedsageligt givet til udvikling, forskning og formidling om Nest samt i mindre grad driftsomkostninger. Derudover har Egmont Fonden siden bevilget 800.000 kr. til udbredelse af viden om Nest, som er afstedkommet af en massiv og vedvarende interesse for Nest fra omverdenen. Midlerne har været afgørende for, at vi har kunnet introducere Nest i en dansk kontekst.

Nest på Katrinebjergskolen

Katrinebjergskolen blev i starten af projektperioden valgt til opstart af de første Nest klasser. Valget af Katrinebjergskolen skyldes både skolens alsidige demografiske sammensætning, deres erfaring som værtsskole for specialklasser, samt den ledelsesmæssige opbakning til projektet. Således startede de to første Nest 0. klasser i sommeren 2016. Siden er yderligere 6 Nest klasser kommet til, så der i dag er i alt 8 Nest klasser, fordelt med 2 Nest klasser på henholdsvis 0., 1., 2. og 3. klassestrin.

De lærere og pædagoger, der er en del af Nest klasserne, har alle gennemgået et grundigt kompetenceudviklingsforløb. For første og anden årgang Nest personale, har kompetenceforløbet foregået med hjælp fra Nest programudviklerne i New York, mens det for de to sidste årgange er foregået udelukkende med erfarne Nest medarbejdere fra PPR i Aarhus og fra Katrinebjergskolen.

Der er således udviklet et kompetenceudviklingsforløb tilpasset den danske kontekst med inddragelse af både praktisk og teoretisk ekspertise.

For eleverne med ASF gælder det, at de alle inden skolestart er visiteret til et specialpædagogisk tilbud (specialklasse eller specialskole). Eleverne har primært en forstyrrelse indenfor autismspektret, men kan også samtidig have andre vanskeligheder såsom for eksempel ADHD. Kognitivt tilhører de normalområdet set med de udsving, som kan karakterisere målgruppen.

Distriktsbørnene (de almene elever) i Nest klasserne udvælges ud fra Katrinebjergsskolens normale kriterier for classesammensætning, samt forældrenes tilkendegivelse af ønske i forhold til Nest inden skolestart. Forældrene har således inden skolestart fået information om Nest, og det er efterfølgende muligt for forældrene at til- eller fravælge muligheden for Nest. Katrinebjergskolen giver således forældrene tre valgmuligheder 1) et ønske om Nest klasse, 2) at lade det være op til skolen om barnet placeres i enten Nest eller almen klasse, eller 3) ikke at ønske Nest klasse. Der er generelt en positiv stemning blandt forældrene omkring Nest, og de fleste forældre lader det være op til skolen at bestemme classesammensætningen.

Da Nest klasserne hverken er en specialklasse eller en almenklasse har klassesammensætningen udfordret de vanlige klassesammensætningsregler og de styrelsesvedtægter, som normalt danner grundlaget for klassesammensætningen i Aarhus Kommune. Dette har givet nogle udfordringer undervejs i projektperioden; udfordringer, som er blevet adresseret og

løst år for år, men hvor der fremadrettet skal tænkes i en mere permanent løsning, der tager højde for denne nye type af klasser.

Nest elementer og co-læring

Foruden at have som mål at sikre læring og trivsel hos børn i ”klassiske” Nest klasser, opstod der i samarbejdet med Egmont Fonden et ønske om at udvikle en model for, hvordan man kan lave bæredygtige og inkluderende læringsmiljøer i almene folkeskoleklasser generelt. Gennem kvalitative evalueringer af arbejdet med Nest (Larsen, Thomasen, Thomsen & Winding, 2016; Brinkløv, 2016; Brinkløv, 2017) blev virksomme elementer i det indledende Nest arbejde derfor identificeret.

Som led i at undersøge om man kunne udbrede Nest elementer gennem to-lærerfunktion på flere almene skoler på én gang gennemførte PPR i samarbejde med TrygFondens Børneforskningscenter, Aarhus Universitet, et forløb ’Co-læring og Nest-elementer forsøget’ med det mål at skabe bedre læring og trivsel hos alle elever i almene klasser. Idet forsøget også skulle efterprøve tidligere forskning (Andersen m. fl., 2014) var der allerede en række rammer, som var fastlagte i kompetencedesignet. Derfor var det heller ikke alle elementer, som den kvalitative forskning havde vist som virksomme, der kunne overføres til forsøget. De elementer, der blev udvalgt til forsøget, var dels pædagogiske klasserumsmetoder, der vurderes til at understøt-

te læring og trivsel hos børn med og uden særlige behov, dels co-teaching.

Kompetenceforløbet fandt sted i skoleåret 2017/2018 på 17 folkeskoler i Aarhus Kommune og var målrettet skolernes mellemtrin med deltagelse af 130 dansk- og matematiklærere samt ressourcpersoner kaldet co-lærere. Her blev der opstillet et forskningsdesign, hvor ca. halvdelen af dansklærerne foruden et kompetenceudviklingsforløb med 5 ganges 2 1/2 times undervisning fik tildelt en co-lærer 2 1/2 (klokke)time ugentligt. Den resterende del af lærerne deltog udelukkende i Nest element-kompetenceudviklingsforløbet.

Nest inspireret pædagogik i almene skoler

Inspireret af *Co-læring og Nest element forsøget* har flere skoler ønsket at arbejde videre med at implementere Nest elementer som en del af deres almene pædagogiske praksis. PPR bidrager her med kompetenceudvikling, der er tilpasset de enkelte skolers mål og lokale organisering. Målet er at give alle skolens børn optimale muligheder for at være i trivsel og læring ved at udbrede Nest elementer på hele skolen.

Vorrevangskolen var en af 17 skoler, der deltog i *Co-læring og Nest element forsøget*. Skolen har en meget sammensat elevgruppe, og en stor andel af

eleverne kommer fra hjem med socio-økonomiske udfordringer. Inspireret af kompetenceforløbet besluttede skolens ledelse sammen med inklusionskoordinatoren (som var co-lærer i forsøget) at udvikle en model for Nest pædagogik i en almen skole ved at udbrede Nest metoderne på hele skolen med opstart i to børnehaveklasse. Indsatsen kaldes *Vorres Læringsfællesskaber*.

Implementeringen af Nest elementerne i børnehaveklasseerne på Vorrevang er en lokal bottom-up proces, hvor inklusionskoordinatorens samarbejde med børnehaveklasselederne om at implementere og fastholde Nest pædagogikken i klasserne er det bærende. Parallelt hermed samarbejder skolens ledelse, inklusionskoordinator, inklusionsteam og PPR om at sprede Nest pædagogikken ud på hele skolen. Afsættet er et 1-årigt kompetenceforløb for inklusionsteamet, pædagogisk leder og inklusionskoordinator.

Formålet er, at deltagerne forberedes og øves i pædagogiske tilgange og metoder og herefter bliver et tandhjul, som skal støtte det resterende pædagogiske personale, når Nest skal udbredes i en større målestok på skolen. Indsatsen i indskoling og indsatsen målrettet inklusionsteamet er ikke kopieret efter en "Nest skabelon", men er lokalt udviklet, så de passer til skolens samarbejdsstrukturer og praksis. Flere andre skoler har tilkendegivet interesse for at arbejde med denne form for skoleudvikling.

Skolestart for alle er et skræddersyet samarbejde mellem Fællesskaber for Alle (FFA) i PPR og skoler, der ønsker at kvalificere deres skolestart, så flere børn får mulighed for at lykkes i deres møde med skolelivet. *Skolestart for alle* er bygget

op omkring eksisterende viden om inklusion med udgangspunkt i tænkning, begreber, modeller og metoder fra Nest og viden om virksom kompetenceudvikling med udgangspunkt i metoder og erfaringer fra FFA. *Skolestart for alle* foregår på den enkelte skole og er et forløb, der arbejder årgangsbaseret forud for skolestart som en forbedrende, fælles og aktionsbaseret kompetenceudvikling, der gør det muligt for det enkelte klasse-team at forberede sig sammen på den klasse, som de skal modtage.

Et eksempel på en skole, der har deltaget i *Skolestart for alle* er Søndervangskolen. *Skolestart for alle* har udgjort kompetencerammen for skolens arbejde med Brede Børnefællesskaber, som kører på tredje år. *Skolestart for alle* har været afviklet på 6 skoler, og 10 skoler har tilkendegivet interesse for enten at gå videre med eller starte på at udbrede indsatsen i hele indskoling, ligesom flere skoler nu ønsker at udvide indsatsen til andre årgange.

Nest i dagtilbud

Interessen for og opmærksomheden omkring Nest er ikke kun begrænset til skoleområdet. Således opstod der i løbet af projektperioden et ønske om at afprøve Nest på dagtilbudsområdet. Derfor afviklede PPR i et samarbejde med Katrinebjergskolen i skoleåret 2018 – 2019 et pilotprojekt i form af et kompetenceforløb for ledelse og pædagoger i børnehaven Thorshavnsgade i Aarhus Kommune (Andersen, Clasen & Thomsen, 2019).

Børnehaven er karakteriseret ved at have almindeligt udviklede børn og børn visiteret med handicap. Formålet var at implementere udvalgte Nest metoder i en dagtilbudskontekst. Personalet deltog i fem undervisningsgange, som alle blev efterfulgt af konkrete læringsmål, som PPR imellem undervisningsgangene gav sparring på. Pilotprojektet vandt stor opbakning blandt både personale og ledelsen, og dagtilbudslederen besluttede på denne baggrund at iværksætte endnu et forløb i en børnehave med en anden målgruppe end den første børnehaves. Underviserne på dette forløb var PPR konsulenter og pædagoger fra Thorshavnsgade. Forløbet blev afsluttet i foråret 2019 med samme effekt på den daglige hverdagspædagogik. Dagtilbudslederen ønsker derfor Nest forløbet afviklet i samtlige afdelinger i dagtilbudet, ligesom andre dagtilbudsledere har udtrykt interesse for et forløb.

Interessen for Nest uden for Aarhus

Der blev ved projektstart nedsat en Nest FFO-gruppe (Følge-, formidlings- og opskaleringsgruppe), med repræsentanter fra både uddannelsesverdenen, ministerier og andre kommuner. Denne gruppe var i høj grad tænkt som en ”motor” i at kvalificere, men også sprede kendskabet til Nest.

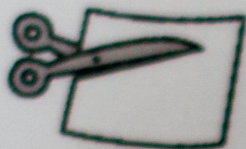
Det skulle dog hurtigt vise sig, at ”nyheden” om Nest spredtes helt af sig selv. Således stod Katrinebjergskolen og PPR hurtigt med mange henvendelser fra andre kommuner, skoler, uddannelsesinstitutioner mv., der søgte viden om Nest og gerne ville besøge klasserne. Vi måtte derfor systematisere denne enorme interesse for Nest og oprette rammesatte besøgs pakker, som interesserede kunne tilmelde sig via Aarhus Kommunes kursusportal. Siden denne systematisering af besøg har flere hundrede personer deltaget i en ”besøgsdag”, bestående af information om Nest, samt besøg i Nest klasser (uden elever). Hertil kommer besøg fra foreninger, politikere og kommuner, som på forskellig vis har fået information og besøgt Katrinebjergskolen uden om besøgs pakkerne.

Mange har ladet sig inspirere af Nest – og nogle kommuner er gået skridtet videre og drøfter oprettelse af egne Nest klasser. Således har Slagelse Kommune fra skoleåret 2018/19 oprettet deres første Nest klasse. Dette er sket efter et års kompetenceudviklingsforløb forestået af PPR i Aarhus og medarbejdere fra Katrinebjergskolen. Endnu et hold Nest medarbejdere fra Slagelse har nu været igennem et kompetenceudviklingsforløb til opstart af en Nest klasse i skoleåret 2019/20.

Skrivevejen

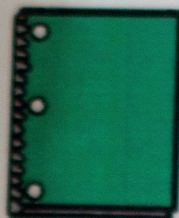
klippe

maleri

den grønne

toilet

vaske hænder

legeplads

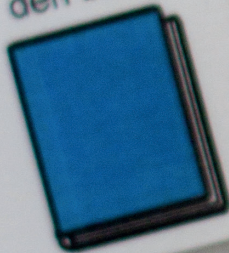
på tæppet

på tæppe

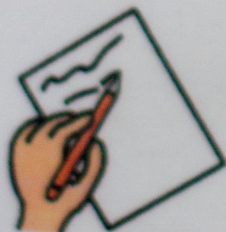
den blå

morgenmappe

skrive

den røde

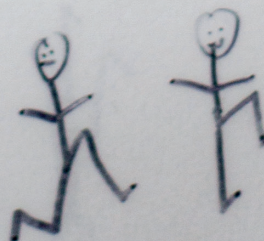
male

bibliotek

lege

gårække

Kvantitativ evaluering

Først præsenteres en sammenfatning af fundene fra de kvantitative evalueringer fra hhv. Nest klasserne og *Co-læring og Nest element forsøget*. Herefter følger de kvalitative fund.

Nest på Katrinebjergskolen

Den kvantitative del af evalueringen af Nest, som dette afsnit af evalueringen omhandler, er blevet til i et samarbejde med TrykFondens Børneforskningscenter, der forskningsmæssigt har fulgt Nest i hele projektperioden. Der er i løbet af projektperi-

oden lavet to evalueringer med det formål at følge udviklingen for de to første Nest klasser over en årrække – fra skolestart i 0. klasse i 2016 og frem til slutningen af 2. klasse i 2019. Den første statusevaluering (Nielsen, Andersen, Grove & Beuchert-Pedersen, 2017) blev lavet allerede umiddelbart inden afslutningen af det første skoleår, mens den for projektperioden afsluttende evaluering (Mikkelsen, 2019), er blevet lavet i foråret 2019. At der blev lavet en første statusevaluering allerede i løbet af det første skoleår, skyldes et ønske om relativt hurtigt at kunne få nogle pejlemærker for, om Nest var på rette vej, og hvilke eventuelle justeringer og tilpasninger, der skulle til undervejs i perioden.

I de følgende afsnit vil de overordnede resultater fra de to evalueringer af Nest klasserne blive gennemgået.

Delmål for børn uden ASF

Målet for børn uden ASF i Nest klasserne er, at de udvikler sig fagligt bedre end det forventelige for jævnaldrende med samme socioøkonomiske profil i fagene dansk og matematik såvel som med hensyn til de trivselsmæssige aspekter.

(Aarhus Kommune, 2015)

Delmål for børn med ASF

Målet for børnene med ASF i Nest klasserne er, at de skal udvikle sig fagligt svarende til læringsmålene for deres alder i dansk og matematik. Derudover er forventningen, at der med Nest skabes bedre faglige resultater for børn med ASF, end der gør for børn med ASF i specialklasser. Tilsvarende er målet for børnene med ASF i Nest også, at de udvikler sig trivselsmæssigt svarende til jævnaldrende børn uden ASF.

Herunder, at de udvikler sig bedre trivselsmæssigt end børn med ASF i specialklasser.

(Aarhus Kommune, 2015)

Målsætning

Som tidligere beskrevet blev der fra projektstart opsat nogle ambitiøse mål og delmål for udvikling af den danske Nest model. Det overordnede mål med Nest er at skabe en bæredygtigt og generaliserbar model for at udvikle den danske folkeskole og for at sikre at alle børn:

- 01 *Er glade, sunde, robuste og med højt selvværd*
- 02 *Bliver så dygtige, de kan*
- 03 *Oplever og bruger medborgerskab*
- 04 *Deltager i og inkluderer hinanden i fællesskaber*

Hertil kommer en række delmål, som relaterer sig både til børnene med og uden ASF, idet det er hensigten at begge drager nytte af Nest.

Det er ovenstående delmål, som begge de kvantitative evalueringer tager udgangspunkt i. Delmålene, der behandles i den kvantitative del af evalueringen, omhandler således børnenes faglige, personlige og sociale udvikling.

Metode – sammenligningsklasser

Begge evalueringer sammenligner udviklingen, som elever i Nest klasserne opnår, med udviklin-

gen som elever på samme alder med lignende karakteristika opnår i Aarhus Kommunes øvrige skoletilbud. Der er udvalgt i alt 6 sammenligningsklasser – 3 specialklasser og 3 almene klasser i Aarhus Kommune. Elever med ASF i Nest klasserne kan således sammenlignes med elever med ASF, som går i specialklasse. Elever uden ASF sammenlignes med elever i almene klasser.

Udvælgelsen af almenklasserne er sket ud fra et tilfældighedsprincip. Der er dog taget hensyn til, at skolerne demografisk skal minde om Katrinebjergskolen. Ligeledes er almenklasserne udvalgt ud fra et særligt kriterie i forhold til inklusion af mindst ét barn, der inden skolestart har været på dialogmøde³, og hvor der således har været en opmærksomhed på børnenes særlige vanskeligheder. For specialsammenligningsklasserne gælder det, at der i skoleåret 2016 blev opstartet 3 special o. klasser. Alle disse tre klasser indgår i evalueringen som sammenligningsklasser.⁴

Begrænsninger i datagrundlaget

De foreliggende kvantitative evalueringer skal vurderes i forhold til en række begrænsninger i datasættet. Først og fremmest bygger evalueringerne på et forholdsvis lille elevgrundlag med de begrænsninger dette giver evaluingsmæssigt. Det er tilstræbt at sammenligne Nest klassernes udvikling med sammenlignelige børn i andre klasser, men børnene kan adskille sig fra hinanden på andre måder, som der ikke statistisk kan tages højde for med det data, vi har haft tilgængeligt.

³ Dialogmøder er for børn, der er henvist til PPR, og hvor der er bekymring for, at de ikke uden en særlig opmærksomhed kan klare en inklusion i en normalklasse, eller hvor man vurderer, at de har behov for et specialpædagogisk tilbud.

⁴ For nærmere beskrivelse af sammenligningsklasserne se afsnit 3.2 i 'Evaluering af Nest på Katrinebjergskolen - år 1. Rapport til Aarhus Kommune og Egmont Fonden'. Helena Skyt Nielsen, Simon Calmar Andersen, Mette Kjærgaard Grove & Louise Voldby Beuchert-Pedersen, 2017.

For slutevalueringen gælder det desuden for de faglige tests, at de ikke er indsamlet for sammenligningsklasserne. De faglige resultater heri er derfor holdt op imod det forventelige på klassetrinnet, hvilket betyder, at der alene kan siges noget om børnenes faglige standpunkt holdt op mod referencenormen for de pågældende faglige test.

Datamateriale

Begge evalueringer bygger på en række forskellige empiriske materialer, der gør det muligt at måle social og klinisk udvikling, faglig præstation og generel trivsel blandt eleverne.

Til at måle den sociale og kliniske udvikling hos eleverne anvendes Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ-spørgeskema) og Autism Spectrum Rating Scale (ASRS-spørgeskema). Begge spørgeskemaer besvares af både forældre og lærere til børnene i deltager- og sammenligningsgruppen. Til at undersøge elevernes generelle trivsel anvendes Den Nationale Trivselsmåling som besvares af eleverne, samt data om elevernes skolefravær indsamlet af Aarhus Kommune.

Til evaluering af den faglige præstation blev der til den første statusevaluering anvendt data fra den Nationale Sprog vurdering, som blev taget to gange i løbet af det første skoleår i både Nest klasserne og i sammenligningsklasserne. I den afsluttende evaluering blev den faglige præstation vurderet på baggrund af standardiserede tests i læsning, stavning og matematik.

I forbindelse med den første statusevaluering indgik desuden data fra Forældretilfredshedsundersøgelsen. Dette er ikke tilfældet i den afsluttende evaluering, da der ikke er lavet forældretilfredsundersøgelse i Aarhus Kommune i den mellemliggende periode.

Sammenfatning af hovedresultaterne fra Statusevalueringen år 1

Den første statusevaluering bygger, som tidligere beskrevet, på data indsamlet over de første ca. 9 måneder i de to første Nest klasser. Som sammenligningsgrundlag er udvalgt tre almene o. klasser, samt de tre o. specialklasser, der ligeledes havde opstart i august 2016. Der er indsamlet data i perioden fra september/oktober 2016 til juni 2017.

Hovedkonklusioner fra statusevalueringen efter det første år var følgende:

- *Der ses en betydelig bedre udvikling af de sociale kompetencer hos børnene med ASF i Nest klasserne end hos børnene i både almen- og specialklasserne.*
- *Den sproglige udvikling hos børnene med ASF i Nest klasserne svarer til udviklingen blandt børn i almen- og specialklasserne.*

- *Den måde Autisme Spektrum Forstyrrelsen fremtræder på for børnene med ASF i Nest klasserne er uændret over perioden.*
- *Børnene uden ASF i Nest klasserne vurderes ved skolestart og af både forældre og det pædagogiske personale til at have større udfordringer både sprogligt og socialt end børnene i de almene klasser.*
- *Den sproglige og sociale udvikling hos børnene uden ASF er positiv, men endnu ikke helt på niveau eller parallelt med børnene i de almene klasser*
- *Både forældre og det pædagogiske personale er tilfredse med klasserne og elevernes fremgang i de to Nest klasser*

Helt overordnet set tydede de første resultater således på, at der var en positiv effekt ved at anvende Nest til inklusion af børn med ASF, men også at der var grund til specifik opmærksomhed i forhold til udviklingen og implementeringen af Nest fremadrettet. Der sås således generelt en positiv udvikling i Nest klasserne, ikke mindst for eleverne med ASF. Samtidig måtte det også anerkendes, at børnene uden ASF i Nest klasserne ikke havde haft det samme udgangspunkt, som børnene i de almene klasser (Nielsen, Andersen, Beuchert-Pedersen, 2017). Det skal bemærkes, at

resultaterne blev indsamlet i starten af forløbet, hvor Nest blev implementeret på skolen.

Sammenfatning af hovedresultaterne fra den afsluttende evaluering

Formålet med den afsluttende evaluering er at undersøge, hvordan 1. årgang Nest klasser med skolestart i skoleåret 2016/2017 har udviklet sig fra projektets start i 0. klasse til sidste halvdel af 2. klasse med udgangspunkt i de opstillede delmål. Ligesom statusevalueringen efter år 1 følges både eleverne med ASF og deres klassekammerater i Nest klasserne. Deres sociale og kliniske udvikling samt generelle trivsel sammenlignes med jævnaldrende i kommunens øvrige skoletilbud (sammenligningsklasserne). Derudover undersøges det, hvordan eleverne fagligt klarer sig i dansk og matematik sammenlignet med, hvad der forventes af børn på samme klassestrin.

Evalueringens resultater skal naturligvis vurderes i forhold til de begrænsninger i datasættet, som er beskrevet tidligere i rapporten.

Hovedresultaterne viser at:

- *Udviklingen for børnene med ASF i Nest klasserne viser, at eleverne vurderes til at udvise signifikant mindre adfærd, der forbindes med ASF nu end fra start, hvilket ikke er tilfældet for sammenligningseleverne i specialklasserne, der*

siden start ikke har opnået nogle signifikante forbedringer. Eleverne med ASF i Nest klasserne har oplevet en positiv udvikling i så høj grad, at halvdelen af børnene med ASF nu af både deres forældre og lærere er vurderet til, at de samlet set ikke udviser problematiske symptomer associeret med ASF.

- Den generelle trivsel hos eleverne i Nest klassen, baseret på den nationale trivselsmåling, er overordnet set ikke forskellig fra eleverne i sammenligningsklasserne. Elevernes trivsel over tid viser heller ingen signifikante ændringer. Betragtes elevernes skolefravær, som også kan give indikationer om elevernes generelle trivsel, er det på niveau med jævnaldrende i sammenligningsklasserne.
- Ses de som en samlet enhed klarer eleverne i Nest klasserne sig fagligt bedre end normen for deres klassetrin i læsning og matematik i 1. klasse, og som det forventelige for deres klassetrin i stavning i både 1. og 2. klasse. Betragtes de to elevtyper i Nest klasserne hver for sig, klarer eleverne med ASF sig isoleret set fagligt svarende til deres alder i stavning, mens de i matematik og læsning klarer sig bedre end normen for klassetrinnet.

- Klassekammeraterne uden ASF klarer sig bedre end normen i læsning og som det forventelige for klassetrinnet i matematik og stavning. Der er ikke indsamlet data fra de faglige tests på sammenligningsklasserne, hvilket betyder, at det ikke er muligt at afgøre i hvilken grad eleverne i Nest klassernes faglige resultater kan tilskrives Nest.

Samlet set peger resultaterne i retning af, at eleverne i Nest klasserne udvikler sig positivt på flere områder, og at de generelt trives i deres klasser (Mikkelsen, 2019). Evalueringen af Nest klasserne efter det første år fra 2017 konkluderede, at der var positiv social og faglig fremgang for eleverne med ASF, men pegede på nogle udfordringer i forhold til den sociale og faglige udvikling hos klassekammeraterne. Desværre er der ikke i det foreliggende datagrundlag mulighed for at vurdere betydningen af Nest for elevernes faglige udvikling efter 2. klasse, idet de faglige tests i den afsluttende evaluering alene er holdt op imod en referencenorm og dermed ikke i forhold til sammenligningsklasserne.

Delkonklusion på hvordan den kvantitative evaluering er blevet brugt i videreudviklingen af Nest klasser

Overordnet set tydede de første resultater fra statusevalueringen efter år 1 på, at der var en positiv

effekt ved at anvende Nest til inklusion af børn med ASF, men også at der var grund til specifik opmærksomhed i forhold til udvikling og implementeringen af Nest fremadrettet. Helt konkret betød resultaterne, at der på Katrinebjergskolen blev sat ind med et særligt fokus på børnenes faglige udvikling på baggrund af resultaterne fra de sproglige tests. Der var en klar forståelse for, at implementering af Nest havde haft et meget stort fokus den første tid, som måske var gået ud over indholdet af den mere specifikke faglige del. Derfor blev der lavet foranstaltninger for at fokusere mere på den faglige del af udviklingen i Nest klasserne.

Ligeledes viste resultaterne fra statusevalueringen efter det første år en opmærksomhed på rekrutteringen til Nest klasserne, idet vi måtte anerkende, at børnene uden ASF i Nest klasserne ikke havde haft det samme udgangspunkt, som børnene i de almenklasser. Vi ved ikke, hvad dette skyldes, men det er en overvejelse værd, om nogle forældre har valgt Nest positivt til, fordi de har ment, at deres barn har behov for den ekstra struktur og særlige pædagogik, der er i Nest, og derfor har følt sig tiltrukket af tilbuddet.

Statusevalueringen gav os således nogle pejlemærker og fokusområder i det videre arbejde med Nest. Det har derfor været interessant at se på den afsluttende evaluering i forhold til netop nogle af disse opmærksomhedspunkter.

Faglige resultater fra den afsluttende evaluering viser, at eleverne i Nest klasserne – både eleverne med og uden ASF – klarer sig mindst lige så godt som jævnaldrende på samme klasstrin og i nogle

tilfælde endda bedre. Det kunne således tyde på, at den øgede fokus på den faglige udvikling i Nest klasserne, har løftet eleverne fagligt. Det er naturligvis et område, der også fremadrettet vil være et særligt fokus på i Nest klasserne.

Resultater indkommet efter afslutningen af evalueringen fra TrygFondens Børneforskningscenter underbygger denne konklusion, idet resultaterne fra matematik i 2. klasse (MAT2 prøven) viser et tilsvarende billede af Nest klasse børnenes udvikling. Her gælder det ligeledes, at både eleverne med og uden ASF ligger som forventet eller over det forventelige for referencenormen i matematik. Hvad der måske er endnu mere positivt er, at flere af eleverne har haft en større progression end forventet i forhold til testens norm, og således har udviklet sig positivt ud over, hvad der normalt kan forventes.

Det anses som positivt, at Nest klasserne med deres særlige elevsammensætning, opretholder det samme niveau af trivsel og fravær, som i sammenligningsklasserne. Ligesom det er særdeles positivt, at eleverne med ASF af både forældre og lærere vurderes til at udvise signifikant mindre adfærd forbundet med ASF nu end fra start. Det vurderes, at Nest netop giver eleverne med ASF en helt særlig mulighed for at spejle sig i det almene, ligesom nogle af elementerne i Nest er særligt tilrettelagt med henblik på at lære ASF eleverne sociale færdigheder, hvilket i høj grad synes at lykkedes.

Et vigtigt mål for Nest har været at finde nye veje at gå i forhold til valget af enten almen- eller specialområdet. Vi ved, at den langsigtede effekt af at være i et specialtilbud for mange børn er ensbetydende med, at de sjældent kommer tilbage i en

almen kontekst, hverken i forhold til skolegang, uddannelse eller senere arbejdsmarkedstilknytning. Med Nest lærer eleverne med ASF at begå sig i en almen kontekst med de udviklingsmuligheder, dette medfører. Af de 25 elever med ASF, der foreløbig er startet i en Nest klasse er kun én enkelt elev, efterfølgende blevet flyttet til et andet tilbud. Dette peger på, at børn med ASF støttes og udvikles af at gå i en Nest klasse.

Overordnet set, er vi således kommet et godt stykke vej i vores bestræbelser på at nå i mål med vores ambitioner for Nest klasserne. Vi er dog også meget bevidste om, at vi fortsat er i opstarten og vil bestræbe os på fortsat at følge Nest klasserne også evalueringsmæssigt. Ved kvantitativt at følge de to første Nest klasser tæt, har vi fået nogle generelle opmærksomhedspunkter, også for de øvrige Nest klasser.

Nest elementer og co-læring i almene skoler

Som beskrevet tidligere blev der i skoleåret 2017/2018 gennemført et projekt, *Co-læring og Nest-element forsøget*. Baggrunden herfor var dels ønsket om at udbrede Nest elementer til almene klasser og dels et ønske om at efterprøve tidligere forskning på området (Andersen m. fl., 2014). I alt 17 skoler og 130 lærere deltog.

På kompetenceudviklingsforløbet blev lærerne og co-lærerne undervist i undervisningsstrategier, der knyttede sig til følgende fem temaer:

- 01 *Fysiske rammer*
- 02 *Rammer for skoleopgaver*
- 03 *Regulering af sanser, opmærksomhed og følelser*
- 04 *Den voksnes mentalisering*
- 05 *Den voksnes kommunikation*

Formålet med evalueringen var at undersøge, om co-lærerindsatsen havde en effekt på lærernes undervisningspraksis. Derudover blev det undersøgt, om co-lærerindsatsen havde en effekt på elevernes trivsel og faglige udvikling.

Hovedresultaterne fra evalueringen viste:

- *at lærere, der havde haft tilknyttet en co-lærer, i højere grad anvendte de elementer, der blev undervist i på kurset, i deres egen undervisning. Det peger således på, at det har positiv værdi at have en co-lærer tilknyttet, når man skal sikre implementering af kurset i hverdagen.*
- *at den ændrede undervisningspraksis ikke smittede af på elevernes faglige*

udvikling, oplevelse af undervisningsmiljøet, og påvirkede ikke deres trivsel og/eller reducerede deres fravær.

Evaluering af eleverne blev foretaget indenfor det samme skoleår som kompetenceudviklingsforløbet fandt sted. Et eventuelt udbytte på længere sigt kan bedst undersøges ved fortsat systematisk at undersøge elevernes udbytte af indsatsen de steder, hvor man arbejder videre med Nest inspireret praksis og co-teaching.

Delkonklusion på, hvordan evaluering er blevet brugt i videreudvikling af Nest

Forsøget *Co-læring og Nest-elementer* i almenundervisningen blev opstarten til den videre udvikling og udbredelse af Nest elementer i almenundervisningen. Det stod dog hurtigt klart, og er ligeledes senere blevet underbygget af de kvalitative evalueringresultater, at en vigtig læring fra dette forsøg var, at kompetenceforløb og implementering af Nest elementer i almenundervisningen skal tilrettelægges og udvikles i et tæt og praksisnært samarbejde mellem PPR, den lokale ledelse og det pædagogiske personale.

Det er afgørende, at ledelsen går forrest og bakker op om indsatsen, og at forløbet tilpasses og tilrettelægges efter den enkelte skoles behov og udfordringer. Konklusionerne fra sådanne forløb kan findes i den kvalitative eva-

luering senere i denne rapport.

Det er dog interessant og værd at bemærke, at forsøget peger på, at de elementer, der blev undervist i på kompetenceudviklingsforløbet, i højere grad bliver anvendt, hvor der var en co-lærer tilknyttet. Dette kan pege på betydningen af det faglige fællesskab, både metodemæssigt, men også kollegialt .

Kvalitativ evaluering

For at skabe viden, der hjælper os til at udvikle og tilpasse Nest på Katrinebjergskolen og i udbredelsen af Nest i almene miljøer, er det vigtigt at få rige beskrivelser af, hvad Nest er og hvad der er hhv. virksomt og uvirksomt i Nest. Nest er ikke blot en metode eller en tænkning, men en model på, hvordan man kan skabe sammenhængskraft mellem fundament, systemstrukturer, samarbejdsstrukturer og pædagogiske metoder – dét, der benævnes som Nest i en nøddeskal. Når Nest skal beskrives, er det væsentligt at se på alle disse områder i den kvalitative evaluering.

Nest på Katrinebjergskolen

Gennem undersøgelsesprojekterne har vi undersøgt Nest på Katrinebjergskolen gennem tre perspektiver:

- Fokus på børnene og pædagogikken, børnene mødes med
- Fokus på forældrenes oplevelse af Nest
- Fokus på de professionelle, der arbejder med Nest, samt på skoleudvikling

Oversigt over de enkelte undersøgelser kan ses i Bilag 2.

Børnene og pædagogikken i Nest klasser

Inklusion og venskaber blandt børnene

Undersøgelsen af inklusion og venskaber blandt børnehaveklasse børnene ser på social inklusion i en sammensat og heterogen børnegruppe (Ardahl, 2017). De deltagende elever med ASF oplever at have venner i klassen og har endda stærke gensidige venskabsrelationer. Tidligere studier af lignende børnegrupper har ellers vist, at elever med ASF ofte oplever signifikant højere grad af bl.a. ensomhed, afvisning og mobning end jævnaldrende klassekammerater.

Alle deltagende elever i undersøgelsen er optagede af og rettet mod andre børn og fællesskaberne. Eleverne er mere motiverede for sociale aktiviteter (f.eks. idræt, frikvarter og legetime) end de klassiske faglige aktiviteter. Dette kan afspejle, at eleverne stadig er i en overgang mellem børnehave til skole, men også at børnene vægter deltagelse i børnefællesskabet som det væsentligste.

Nest pædagogik som en vej til at skabe medborgerskab

Aktuelle centrale politiske diskurser peger på, at skoler og pædagogiske indsatser både skal

tilpasses den enkelte elevs behov, skal være ressourcefokuserede og tilbyde børn muligheden for at indgå i mangfoldige fællesskaber. Undersøgelserne af Nest pædagogik som en vej til at skabe medborgerskab viser, at denne politiske diskurs spejles i og realiseres i Nest klassernes pædagogiske ideologi og praksis (Brinkløv, 2017; Brinkløv, 2016). F.eks. tages der i Nest afsæt i enkelte elevers behov, når der laves indsatser på hele klassen, da børn ses som værende mere ens end forskellige. Samtidig anerkendes børnenes forskellighed – også de ressourcer, de hver især har.

Nest kan ses som en del af bestræbelsen på at skabe ”det gode samfund” og ”den gode medborger”, hvor målet er at socialisere især børn med særlige behov og gøre dem til aktive medborgere i samfundet. Afsættet er, at nogle børn har en udfordring, som skolen skal håndtere. Omvendt genstandsgør Nest i lige så høj grad læringsmiljøet i skolen, hvor problemet placeres uden for den enkelte elev, og hvor de professionelle pædagogiske virke bliver løsningen på elevers uhensigtsmæssige adfærd.

Der arbejdes især gennem to pædagogiske støttestrategier: Anvendelsen af klasserummet som pædagogisk medspiller og anerkendelse som positiv voksenstøtte. Trods dét at de professionelle virke ses som løsningen på pædagogiske udfordringer, har de professionelle en åben indstilling til at være undersøgende over for og gerne vil udvikle egen praksis. I Nest hænger elevernes udvikling således uløseligt sammen med lærernes faglige udvikling.

Undersøgelseernes betydning for den videre udvikling af Nest og Nest inspirerede forløb

Undersøgelsen af børnenes fællesskaber viser, at det er muligt for børnene med ASF at være centrale og vigtige deltagere i et børnefællesskab, hvor Nest bruges som skoleramme.

Undersøgelsen validerer Nest’s filosofi ’Børn er mere ens end forskellige’ ved at anvise, at alle børn er optagede af og ønsker at indgå i fællesskaber – uanset om de har ASF eller ej. Denne indsigt i, hvor styrende børnenes ønske om at være i fællesskaber er for børnenes handlinger understreger vigtigheden af fortsat at indtænke sociale deltagelsesmuligheder i alle aktiviteter i en skolehverdag både i indskoling, men også videre i skoleforløbet.

Som sådan ser det ud til, at der i Nest klasserne er grundlagt et fundament for at børnene kan blive ved med at deltage i det sociale fællesskab – en konklusion, som understøttes fra en lidt anden tematisk vinkel af undersøgelserne af medborgerskab.

Undersøgelserne af medborgerskab kaster lys på de til tider modsatrettede diskurser, der er af, hvordan man skal forstå og hjælpe børn med særlige behov. Samtidig peger undersøgelserne på, at Nest netop kan være et bud på en måde at understøtte inklusionsarbejdet, idet Nest formår at angive veje til at balancere indsatser, der favner polerne individ-fællesskab, elev-professionel, og ressource-vanskelighed.

Undersøgelserne tydeliggør, at anerkendelsen af udfordringer (her børnenes særlige behov) er vigtig for at lykkes med at facilitere de professionelles kompetenceudvikling. Når denne ramme er sat rundt om de professionelle, understøttes og motiveres de professionelle til at se på og udvikle egen praksis. Undersøgelsen viser, at de professionelles forståelse af børnene og deres tilgang til, hvilket ansvar de har, er central for at lykkes med Nest. Endelig bekræfter undersøgelsen en forventning om, at traditionelle specialpædagogiske virkemidler som fysiske rammer og artefakter er vigtige, men også at den positive voksenstøtte er en central og essentiel pædagogisk tilgang i arbejdet med at udvikle inkluderende læringsfællesskaber.

Forældrenes oplevelse af Nest klasser

Forældre til børn med ASF

Undersøgelsen af forældre til børn med ASFs perspektiver kaster lys på, hvordan samarbejdet mellem skole og hjem fra lærernes og forældrenes perspektiver bl.a. er karakteriseret ved en inddragelse af forældrenes viden om deres børn (Winding, 2017). Denne viden opleves betydningsfuld for at det pædagogiske personale kan give børnene de deltagelsesmuligheder, de har brug for i skolekonteksten. Derudover manifesterer anerkendelsen af forældrene sig på en måde, der hænger sammen med den aktuelle

ansvarsdiskurs – anerkendelsen af, at forældrene ”gør det bedste, de kan” og at lærerne har et ansvar for at ”vise veje til at gøre noget andet”.

Lærerne oplever, at forældrene til tider efterspørger deres viden, hvorved lærerne får en ekspertposition i relationen til forældrene – en position, som synes karakteriseret ved en særlig Nest faglighed.

Fra et forældreperspektiv peges der på, hvorledes Nest's betingelser opleves som ”et overflødigshorn af ressourcer”, og at dette bl.a. betyder, at der er fordelagtige muligheder for at indgå i dialog med lærerne. Omvendt kan enkelte forældres manglende mulighed for tilstedeværelse på skolen begrænse forældres adgang til det pædagogiske personale og dermed begrænse den vidensdeling, som børnene i sidste ende kan profitere af gennem deltagelsesveje.

Undersøgelsen peger på, at forældrene oplever en taknemmelighed for deres børns deltagelse i Nest, særligt pga. deres barns deltagelse i et alment klassefællesskab. Dette tyder på, at forældrene oplever det samfundsmæssige engagement, der ligger i Nest.

Forældre til børn uden ASF

For at lykkes med at etablere og vedligeholde mangfoldigheden og dermed bæredygtigheden i Nest klasserne, er der brug for elever med ASF, men også elever, der vurderes til at være inden for normalområdet. Det er derfor afgørende, at

der er forældre til børn *uden* ASF, der vælger Nest klasserne til. Det er centralt at interessere sig for, hvad disse forældre oplever som virksomt og uvirksomt, hvis man skal lykkes med at sikre en fortsat opbakning.

Generelt foreligger der kun få undersøgelser af forældres til 'almene' elevers perspektiver på inkluderende skoletilbud. Den begrænsede forskning, der findes, peger på, at forældrenes indbyrdes samarbejde om børnenes deltagelsesmuligheder både kan føre til inklusion og eksklusion, og at forældresamarbejdet betinges af, hvordan skolen rammesætter samarbejdet.

Der er klare sammenfald i temaer, som forældre er optagede af på tværs af tidligere, om end begrænsede, forskning på forældres perspektiver på inkluderende tiltag og disse undersøgelser af forældre til børn uden ASFs perspektiver på Nest. Undersøgelserne baserer sig på en spørgeskemaundersøgelse (Byrialsen & Wammen, 2018) og kvalitative interview (Bjergø & Sønderkær, 2018).

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at forældrene generelt er meget tilfredse med deres børns skolegang i en Nest klasse. Over 90% af de adspurgte forældre, svarer 'meget enig' eller 'enig' til spørgsmålene om deres barn modtager den faglige støtte, det har brug for, og om deres barn får de faglige udfordringer, det har brug for. Ud af 33 respondenter svarer 58%, at de er 'meget enige' i, at deres børn er glade for at gå i skole, mens 33% svarer, at de er 'enige'. 61% af forældrene svarer 'meget enig' og 32% 'enig' til spørgsmålet "De lærere og pædagoger, der er tilknyttet mit barns

klasse, giver mit barn den støtte, det har brug for, ift. det sociale samspil med andre børn i klassen".

Begge undersøgelser viser, at vigtigst for forældrenes tilvalg af Nest klasserne er strukturelle vilkår, såsom små klasser, individuelt differentieret undervisning og to-lærerordningen. Men også centralt er, at de tilslutter sig værdierne i Nest samt forældrenes oplevelse af de professionelle som engagerede og kompetente.

I undersøgelserne italesætter forældrene både fordele og ulemper ved, at deres børn går i særlige klasser med børn med ASF. På den ene side kan distriktsbørnene opleve færre muligheder for at være sammen med andre børn og frit vælge lege, idet klasserne er mindre og der er mere struktur omkring legene. På den anden side tilføjer elever med ASF en mangfoldighed til børnegruppen og strukturen omkring legene kan understøtte udviklingen af sociale relationer.

Selvom forældrene kan lægge sig i forlængelse af Nest filosofien om at "børn er mere ens end forskellige", eliminerer filosofien ikke forældrenes oplevelse af, at deres egne børn er anderledes end børnene med ASF. Samtidig efterlyser forældrene mere viden om ASF, afklaring omkring hvordan man skal omtale ASF og ideer til, hvad de som forældre kan gøre for at understøtte både deres eget barn og de andre børn i klassen. Nogle efterspørger standardiseret information (en håndbog eller oplæg om ASF), mens andre kan se pointen med at få en ideografisk forståelse af hvert enkelt barn, idet der her er forståelse for, at hvert barn er sin egen. Nogle forældre peger dog på, at de opfatter

skolens begrænsede kommunikation herom som bevidst for ikke at skabe en "dem-og-os"-skelnen.

Flere forældre svarer, at deres barn enten er diagnosticeret med en indlærings-, sprog- eller adfærdsforstyrrelse eller at de overvejer udredning af deres barn, hvilket indikerer, at der også findes særlige behov blandt distriktsbørnene. Samtidig er der flere forældre, der beskriver deres egne børn som særligt socialt robuste individer, som kan overkomme eventuelle udfordringer, der kommer af at gå i en Nest klasse.

Forældrene oplever de specialpædagogiske rammer både som en mulighedsskabende og en begrænsende betingelse for børnenes udvikling. Her udtrykker nogle en bekymring for, om klassens rammer kan komme til at begrænse deres børns udvikling af kreativitet, fleksibilitet og omstillingsparathed. Store dele af forældrene markerer, at det er vigtigt for dem, at deres barn lærer robusthed og problemløsning i skolen. En mindre andel markerer, at de oplever, at dette bliver opfyldt. Denne bekymring motiverer nogle forældrene til at strukturere familielivet på en særlig måde for at kompensere for, hvad de oplever som Nest klassens begrænsende betingelser.

Undersøgelseens betydning for den videre udvikling af Nest og Nest inspirerede forløb

Undersøgelsen, der fokuserer på forældre til børn med ASF, peger på, at en anerkendelse af

forældrenes betydning kan være særdeleshed vigtig, når forældrene er tilbøjelige til at give det pædagogiske personale en særlig status som værende eksperter på deres børn i skolekonteksten. Dette kan være en vej til at sikre begge parter legitimitet som betydningsfuld for børnenes udvikling og trivsel. Undersøgelsen peger dog også på det særlige meransvar for relationen, der påhviler de professionelle. Der er en klar parallel mellem Nest filosofien "Børn gør hvad de kan; det er de voksne, der kan gøre noget andet" og de professionelles tilgang, at "Forældre gør hvad de kan".

Nest filosofien strækkes her af de professionelle til også at gælde relationen til forældrene. Undersøgelsen kaster således lys på, hvordan lærere og pædagogers opgave rækker ud over det pædagogiske arbejde med børnene og kræver særlige kompetencer i forhold til at kunne positionere sig relevant i forældresamarbejdet.

Begge undersøgelser, der fokuserer på forældrene til børn uden ASF, stadfæster, at forældrene til børn *uden* ASF generelt er glade for deres børns skolegang i Nest klasserne, og at værdierne i Nest har en stor betydning for deres tilvalg. Begge undersøgelser peger dog også på, at forældrene tillægger de rammemæssige betingelser i Nest klasserne stor værdi. Dette viser, at det er nemmere at skabe forandringsmotivation, når der er udsigt til, at rammevilkårene understøtter forandringen. Dette er en væsentlig pointe at forholde sig til i et udviklingsarbejde, der ikke har mulighed for at ændre eller forbedre rammevilkår væsentligt.

Både forældre til børn med og uden ASF abonnerer på den dybere ideologiske hensigt med Nest. Fordi forældrene til børn uden ASF sympatiserer med Nest ideologien, kan der sandsynligvis arbejdes mere med, at disse forældre får viden om og involveres i at støtte aktivt op om den daglige inklusion af elever med ASF.

I forhold til forældrenes opmærksomhed på om børnene har et stort nok udvalg af venner og frihedsgrader i leg samt bliver robuste, fleksible og lærer problemløsning kan dette muligvis imødekommes ved at forældre præsenteres for tanker om, hvad der gøres for at overkomme de potentielle begrænsende betingelser i Nest – eller hvordan betingelserne mod forældrenes forventning virker befordrende for deres udvikling. Det vil således være vigtigt at være undersøgende over for om Nest får indtænkt disse dimensioner eller om der skal findes supplerende metoder. Forældre kan også med fordel blive introduceret for, hvordan Nest pædagogikken og voksenstøtten vil udvikle sig i takt med, at børnene bliver ældre.

Det kan se ud som om Nest generelt kan have en tiltrækkende effekt på forældre til børn, der oplever deres børn som sårbare eller havende brug for ekstra støtte. Det er centralt at blive ved med at være opmærksom på, at der skal være en bæredygtig fordeling af børn med og uden særlige behov for at lykkes med at skabe et både heterogent, men også harmonisk børnefællesskab. En overrepræsentation af børn med særlige behov kan også have betydning, hvis der laves forskning fremadrettet – især hvis denne har til formål at sammenligne børn med ASF og børn uden særlige behov.

De professionelles perspektiver på Nest klasser

Lærere og pædagogers perspektiver på at arbejde i Nest klasser

Centralt i implementeringen og udviklingen af Nest er de personer, der skal udfolde og levedegøre Nest – lærerne og pædagogerne. For at forstå, hvad der ligger bag lærernes og pædagogernes pædagogiske praksis, er det vigtigt at undersøge deres oplevelser og perspektiver på arbejdet. Dette er gjort gennem tre undersøgelser af lærere og pædagogers perspektiver på at arbejde i Nest klasser (Larsen, Thomsen, Winding & Thomasen, 2016; Winding, 2017; Kromann & Andersen, 2019).

I undersøgelseerne giver de interviewede lærere og pædagoger udtryk for, at de er glade for at arbejde med Nest og oplever, at de er taknemmelige for de muligheder, arbejdet giver børnene. Det gode samarbejde og dét at være i et praksisfællesskab, hvor alle forventes at lære noget fremhæves også. Selvom det formuleres på forskellig vis, er der enighed om, at formålet med Nest er at skabe en skole, hvor alle børn trives og udvikler sig uanset deres forskellighed. Flere af de interviewede giver udtryk for, at Nest pædagogikken vil kunne bruges i den almene folkeskole, og at alle børn vil kunne profitere af tilgangene i Nest (Kromann & Andersen, 2019).

Både lærere og pædagoger mener, at Nest er en fuldstændig anderledes tilgang end noget, de tidligere har prøvet. Flere udtrykker, at det er den stærke kobling mellem Nest's filosofi og de pædagogiske praksisser, der er ny og med til at give de professionelle en oplevelse af at være kompetente og have overskud i deres hverdag – i skolen, men også i privatlivet.

Filosofien bag Nest giver både lærere og pædagoger en oplevelse af at have en deltagelsesvej ind i det tværfaglige arbejde. Særligt pædagogerne beskriver, at deres rolle har fået forstærket sin legitimitet, idet Nest er drevet af både specialpædagogiske principper, men også af fællesskabstænkning – tilgange som mange pædagoger ofte er specialiserede i (ibid). Lærerne er særligt optagede af det tætte samarbejde med psykologerne fra PPR, samt den store opbakning fra ledelsen, der har været vigtigt for at få Nest til at fungere (Larsen, Thomsen, Winding & Thomassen, 2016; Kromann & Andersen, 2019).

Adspurgt om Nest motiverer eller begrænser de professionelle mulighed for at arbejde kvalificeret, svarer de, at Nest rammen sikrer, at mange ting er givet og ikke skal diskuteres, hvilket frisætter energi til at fokusere på indholdet og det, som børnene skal lære (Kromann & Andersen, 2018). I undersøgelserne udtrykker de professionelle dog, at de kan være undersøgende og medudviklende af Nest, og at det er balancen mellem at præge indholdet og selv vælge fokus eller strategier (bottom-up) og at være rammesat (top-down), der er befordrende for deres oplevelse af motivation, mening, faglig styrke og succes (Larsen, Thomsen, Winding & Thomassen, 2016; Kromann & Andersen, 2019).

Undersøgelserne peger på Nest i Danmark som et lovende bud på offentlig innovation, fordi kompetenceudviklingen for lærere og pædagogers vedkommende inkorporerer tre centrale elementer, nemlig teori, mening og håndværk. Tidligere indsatser for at fremme inklusion har været tilstræbt, men uden at blive realiseret i praksis, måske fordi der har været en ulige vægtning af de tre. Dét at læringsforløbet for pædagogisk personale har taget højde for og inddraget øvebaner, hvor konkrete metoder øves og gøres til vane har været virkningsfuldt. Den vedvarende erfaringsdannelse med fælles metoder i tæt samarbejde med et team og i den praksis, som de skal anvendes i, har medført en oplevelse af mestring, meningsfuldhed og stolthed hos personalet.

Det pædagogiske personales stigende parathed til at se på sig selv og egen praksis vurderes ikke kun til at være et resultat af, at personalet sympatiserer med det filosofiske grundlag og at de gennem kompetenceforløbet har "følt Nest på egen krop". Undersøgelserne peger på, at denne parathed også faciliteres af de gunstige rammevilkår med tolærerordningen/teamet, klassekoefficienten mm.

Perspektiver på udvikling af skole og PPR i arbejdet med Nest klasser

Undersøgelsen af perspektiver på udvikling af skole og PPR i arbejdet med Nest klasser ser på, hvordan PPR og Katrinebjergskolen blev klar til at opstarte Nest klasser og hvilke faktorer, der var væsentlige for at sætte Nest på skinner (Larsen, Thomsen,

Winding & Thomasen, 2016). Undersøgelsen ser særligt på deltagelsesveje og legitimitet ind i opgavevaretagelsen, idet disse forhold ser ud til at have stor betydning for at lykkes. Deltagelsesveje beskrives som den adgang og de muligheder, de professionelle bliver givet for at kunne løse en opgave. Legitimitet afhænger af, om de professionelle føler sig klædt på til opgaven og får en position af andre (f.eks. kolleger eller ledelse) til at løse den.

Inden opstart var PPR-psykologerne allerede kendte og anerkendte på skolen som havende specialpædagogisk indsigt og viden om ASF, hvilket betød en allerede etableret og legitim deltagelsesbane. Psykologernes legitimitet forstærkedes af deres deltagelse i praksisfællesskab (via besøg i klassen, men særligt via Social Læring, som er målrettet børn med ASF), hvilket betyder at de kender de konkrete børn, og at de kender den kontekst, børnene er i. Dette understøtter deres sparring i at være kontekstualiseret og konkret. I Social Læring har pædagoger og PPR-psykologer bevæget sig sammen fra perifer deltagelse til fuld deltagelse i praksisfællesskabet, hvilket har givet både pædagoger og psykologer en voksende legitimitet i opgaveløsningen.

Igennem praksisnærheden får skole og PPR mulighed for et andet kendskab til hinanden. Dette bliver tilsyneladende et givende aspekt i samarbejdet mellem skole og PPR, hvor den symmetriske relation kan ses som vigtig for at PPR-psykologen bliver respekteret i den komplementære relation, og på den måde kan bidrage til udvikling på teammøderne.

Fordi Nest ikke er decideret handlingsanvisende, men i højere grad ses som en ramme, er Nest

befordrende for at arbejde pragmatisk eller guidet af praksis. Nest kan med trinmodellen tilbyde et værktøj til refleksion og handling, som kan understøtte de professionelle i at vurdere, hvornår fokus skal være på det enkelte barn og hvornår det skal være på klassen. Modellen kan bidrage til i praksis at understøtte intentionen om et fokus på barnet i dets relationer frem for ud for ASF. Der er dog risiko for, at Social Læring som praksis samt værdsættelsen af psykologernes ASF-viden og kendskab til børnene med ASF kan modvirke sådan et fokus. Der opereres med ASF-diagnosen som udfordringer, hvorved PPR skal balancere mellem forskellige former for forståelser i form af ASF-diagnosen (medicinsk model) og systemisk/social-konstruktionistisk tænkning (social model) af vanskeligheder.

Det har været centralt, at det organisatoriske niveau i PPR har deltaget i samme kompetenceudvikling som lærere, pædagoger og psykologer for at få indholdsviden. Skolen har muligvis i starten stillet spørgsmålstejn ved PPRs legitimitet som havende en tilsynsfunktion trods dens selvskrevne karakter i kraft af Nest modellen. En del af dette kan evt. forstås ifht. det faktum, at PPR og skole har været gennem den samme kompetenceudvikling fra NY, hvorfor ingen af parterne formelt har mere uddannelse i Nest end andre.

Indledningsvist har SFO strukturelt ikke haft samme deltagelsesbane ind i kompetence- og praksisforløbet trods skolepraksisfællesskabet. Dette skyldes bl.a. sen ansættelse og manglende deltagelse i kompetenceudvikling og møder samt at det oprindelige Nest program ikke omfatter fritidsdelen. I starten har dette haft en afsmit-

tende virkning på PPRs mulighed for – og legitimitet til – at medudvikle SFO'en.

Lærere og pædagoger fra undervisningsdelen har haft gode betingelser for at opnå legitimitet i deltagelse i praksisfællesskabet, bl.a. fordi de er blevet valgt til opgaven og er blevet kompetenceudviklede. Det pædagogiske personale oplever også, at de selv har valgt Nest til – at Nest er en legitim praksis.

Undersøgelseernes betydning for den videre udvikling af Nest og Nest inspirerede forløb

Undersøgelserne peger på, at deltagelsesveje og legitimitet var centrale temaer i opgavefællesskabet med at opstarte Nest – både i forhold til aktørernes egen oplevelse af legitimitet og aktørernes oplevelse af andres legitimitet. Dette gælder på tværs af opgave og ansættelsesforhold og var et tema i forhold undervisningsdelen, SFO og forskellige aktører fra PPR. Forhold, der understøtter de forskellige aktørers legitimitet – og dermed deltagelsesvej ind i opgaven – er f.eks. ledelsesmæssig involvering i rolle- og opgaveafklaring med formulering af forskellige specialiseringer, allerede eksisterende relationer, oplevet kompetence, adgang til opgavefællesskab i samme kontekst samt adgang til kompetenceudvikling med adgang til at lære håndværket.

Det sidste er særligt interessant i lyset af, at mange kompetenceudviklingsforløb har klassisk undervisning med teoretiske oplæg som kardinal-

punkt. Vigtigheden af at få ny viden 'ned i kroppen' gennem øvelse og vedholdenhed bekræftes af samtlige aktører i undersøgelserne.

Undersøgelserne peger på, at det har været virksomt, at de professionelle blev valgt til Nest, men også oplever, at de selv har valgt Nest. Som sådan er det en gensidig legitimerende bevægelse. Samtidig ser det ud til at de professionelle hjælpes til at vælge Nest til, fordi der er særlige gunstige vilkår, der følger med. Det er dog ikke alle skoler, som gerne vil arbejde Nest inspireret, der har mulighed for at vælge medarbejdere eller lade medarbejdere selv vælge, ligesom der kan være tale om begrænsede ressourcer til at understøtte praksisudvikling. Andre og nærværende undersøgelser peger på vigtigheden af at have mulighed for at opleve sig som havende kompetencer og legitimitet samt have mulighed for at medudvikle skolepraksis.

Psykologerne opleves som meget kompetente bl.a. på baggrund af deres praksisnærhed gennem besøg i Nest klasserne (Larsen, Thomsen, Winding & Thomasen, 2016). Dette kan betyde, at man dels skal overveje, hvad den hyppige kontakt kan betyde PPR-ressourcemæssigt, dels overveje hvordan psykologerne kan bevare deres faglige frihed til at bidrage med udviklende, analytiske perspektiver, selvom de er meget tæt på skolen.

Begge undersøgelser ser på et område, der diskuteres meget aktuelt – nemlig de professionelle faglige frihed og dømmekraft. Den øgede tendens til at anvende pædagogiske koncepter og programmer giver anledning til at undersøge, hvordan professionelle oplever at arbejde med det. Undersøgelserne peger på, at rammerne virker,

fordi de netop frisætter de professionelle – både det pædagogiske personale og psykologerne.

Dette er modsat, hvad man kunne frygte, nemlig at rammerne kommer til at begrænse de professionelle i at udøve deres professionelle dømmekraft. Meget af motivationen for at arbejde med Nest er også muligheden for at medvirke til at udvikle Nest, hvorfor en fortsat udvikling af Nest skal blive ved med at indtænke både en ramme, men også de lokale aktørers aftryk på Nest i deres kontekst. Med Nest som ramme er det legitimt for PPR at se på kontekstens betydning for det enkelte barn. Samtidig understøtter Nest's filosofiske og retoriske fusion af en medicinsk og en social forståelsesmodel af børn PPR's dagsorden om både at anerkende børns vanskeligheder og at insistere på at udvikle disse børn.

Undersøgelserne peger samlet set på vigtigheden af målet at indtænke de professionelles oplevelse af legitimitet og deltagelsesveje, fordi disse er centrale mekanismer i at understøtte, at både den enkelte professionelle, men også at hele det faglige fællesskab lykkes med at skabe den ønskede pædagogiske udvikling.

Ser man på, hvilke forhold, der er forudsætninger for at lykkes med at skabe bæredygtige og inkluderende læringsfællesskaber for børn, er der mange paralleller til disse undersøgelsers fund. Der er mange fællestræk mellem deltagelsesveje og inkluderende læringsmiljøer. I begge sammenhænge oplever deltagerne, at de har retten til at være med, at de ved hvad der forventes af dem, og at de er vigtige. Disse undersøgelser giver anledning til at pege på, at de faktorer, der bruges sammen med børnene, også skal indtænkes i arbejdet med de professionelle.

Nest's betydning for pædagogisk udvikling af skoler og dagtilbud i almenområdet

Foroven er der redegjort for de kvalitative undersøgelser, der har set på Nest klasserne på Katrinebjergskolen. I det følgende præsenteres kvalitative undersøgelser, der fokuserer på udbredelsen af Nest elementer eller Nest inspireret praksis i almene skoler og dagtilbud. Undersøgelserne fokuserer på flere Nest inspirerede indsatser i almene miljøer: *Co-læring og Nest element forsøget, Vorres Læringsfællesskaber, Skolestart for alle og Nest i dagtilbud.*

I undersøgelserne af Nest's betydning for pædagogisk udvikling af skoler og dagtilbud i almenområdet fokuseres på

- *Børnene og Nest inspireret pædagogik i almene skoler*
- *De professionelles oplevelse af Nest inspireret praksis i almene skoler*
- *Nest inspireret pædagogik i dagtilbud*
- *Ledelsesperspektiver på Nest som model for bæredygtig inklusion i folkeskolen*
- *Nest's rolle i udviklingen af PPR*

For hvert afsnit reflekteres over, hvad undersøgelserne har lært os og hvilken betydning den nye viden har for den videre udvikling af Nest og Nest inspirerede forløb. Oversigt over de enkelte undersøgelser kan ses i Bilag 2.

Børnene og Nest inspireret pædagogik i almene skoler

Kompetenceforløbet *Co-læring og Nest element forsøget* indeholdt de elementer fra Nest pædagogikken, som kvalitative undersøgelser viste var mest virksomme og som nemmest kunne overføres til en større skala med mange skoler og lærere på én gang. Forløbets betydning for børnene blev kun undersøgt kvantitativt, men i interviews med lærere og skoleledelser om Nest's betydning for børnene og pædagogikken blev det italesat, at mange af metoderne gav mening og blev en integreret del af lærernes praksis (Kromann & Boelsmand, 2018). Flere lærere tilkendegav, at mange børn udtrykte tilfredshed og spontant efterspurgte flere af Nest metoderne (ibid).

Undersøgelsen af Vorrevangskolen fokuserer på arbejdet i børnehaveklasserne og peger på, at Nest pædagogikken og tilgangen allerede er godt på vej til at lykkes samt at der er stort potentiale for at brede Nest endnu mere ud på resten af skolen (Bjergø & Kromann, 2019). Det pædagogiske personale oplever roligere børn, færre konflikter og et bedre udgangspunkt for læring ved brug af Nest elementerne. Samtidig ser det ud til at struktur, forudsigelighed og støtte til selvregulering frigiver ressourcer til både børn og lærere. Klasserumsmetoderne bevirker, at børnene bruger deres energi på at løse opgaver. Særligt den øgede struktureringen af morgenen opleves som en virksom forandring - selv for de garvede undervisere (ibid).

Undersøgelsen af børneperspektivet på Nest pædagogik i 0. og 1. klasser på Vorrevangskolen viser, at børnene er positive over for Nest metoderne (Andersen og Kromann, under udarbejdelse). Børnene

udtrykker f.eks. spontant, at stemmeskalaen giver mere ro i klassen og hjælper dem til at vide, hvad der forventes af dem. De beskriver også, hvordan metoden bruges både inde i klassen og ude på tur.

Observation i en klasse viser, at strukturer, visuel støtte samt relationskompetente og rolige professionelle guider børnenes aktiviteter, men også deres adfærd, opmærksomhed og følelser. Metoder såsom stemmeskalaen, visuel støtte og fokus på ønsket adfærd rammesætter for undervisning og overgange, men giver også plads til spontane aktiviteter, der opstår ud fra børnenes spørgsmål og interesser, såsom en klassesdrøftelse midt i gennemgangen af dagsprogrammet om, hvorfor man skal have idræt i folkeskolen. I interviewene giver børnene udtryk for betydningen af det sociale fællesskab i både klassen og SFO. De beskriver venskaber med flere forskellige børn på tværs af køn og udtrykker, at de kan trække på de voksne, når der opstår konflikter, de ikke selv kan løse.

Idet Vorrevangskolen er i færd med at udbrede Nest pædagogikken på alle årgange, er en undersøgelse af udskolingselevers oplevelse af Nest inspireret pædagogik under udarbejdelse.

De professionelles oplevelse af Nest inspireret pædagogik i almene skoler

Co-læring og Nest element forsøget

Mange forhold i *Co-læring og Nest element forsøget* var allerede rammesatte af hensyn til forskningen. I interviews af ledelser og lærere om deres oplevelse af forsøget og dets virksomme

og uvirksomme faktorer kom flere forhold frem (Kromann & Boelsmand, 2018). For at kvalificere forsøget til at være et effektstudie skulle forsøget omfatte mange skoler og lærere på én gang, ligesom rammerne omkring forsøget betød, at der ikke var store muligheder for at inddrage lederne i planlægningsarbejdet. Dette betød, at flere ledere ikke oplevede sig tæt på processen. Skolerne oplevede, at ressourcer til skolerne i forbindelse med forsøget blev udlagt sent i forhold til skolenes planlægning. Dette fik den praktiske betydning, at ikke alle lærere fik den aftalte mængde vejledningstimer.

Dét at have en kontrolgruppe betød også, at co-lærerne (som ofte i forvejen havde en funktion som vejleder) i teorien skulle undlade at give pædagogisk vejledning til kolleger i kontrolgruppen. Dette oplevedes ind i mellem som et benspænd i forhold til en naturlig skoleudvikling. Medarbejderne beskriver også, at de ind i mellem ikke modtog vigtig kommunikation om forsøget, f.eks. tid og sted for undervisning.

På den positive side tilkendegiver mange lærere og co-lærere i *Co-lærings og Nest element forsøget*, at mange af Nest klasserumsmetoderne giver mening og er blevet en integreret del af deres praksis, også fordi børnene selv spontant efterlyser metoderne. Lærerne er positive over, at de selv kunne vælge, hvilke af de præsenterede metoder, de ville fordybe sig i og øve sig på. Lærerne udtrykker også, at de fra underviserens side oplevede en respekt for deres evne til selv at foretage kvalificerede faglige vurderinger af, hvilke praksisser, der er de mest hensigtsmæssige. Flere lærere oplever det som virksomt for deres egen læring, at underviserne demonstrerede og selv brugte metoderne ifbm. kompetencefor-

løbet, og at det var tydeligt, at underviserne fremstod kompetente inden for feltet.

Mange lærere giver udtryk for, at det i høj grad er det vedholdende og udviklende praksis- og refleksionsfællesskab mellem lærer og co-lærere, der sikrede en integration af metoder i praksis – også selvom det var udfordrende at få tid til at mødes. Flere co-lærere fortæller også, at deres platform som ressourcpersoner blev styrket, dels fordi de selv havde lært nye metoder, dels fordi de var blevet stærkere positioneret af deres ledelse med en defineret rolle og konkret opgave (ibid).

Vorres Læringsfællesskaber

Det særligt kendetegnende for arbejdet med Nest elementerne på Vorrevangskolen i *Vorres Læringsfællesskaber*, som kun berører én skole, er, at Nest udgør en metapædagogisk ramme, hvor skolen selv ønsker og prioriterer at udvikle og arbejde vedholdende med Nest inspireret praksis på hele skolen. I undersøgelsen af de professionelles oplevelse af Nest inspireret pædagogik på Vorrevangskolen gav de interviewede udtryk for, at udbredelsen af Nest forudsætter en skoleledelse, der organiserer og understøtter indsatsen ramme- og ressourcemæssigt (Bjergø & Kromann, 2019).

Det forudsætter også motiverede og kompetente nøgleaktører på skolen, der af ledelsen positioneres som havende en central funktion, og som af personalet opfattes som havende kompetencen til at facilitere processen. Det er ligeledes centralt, at både ledelse og det pædagogiske personale kan tilslutte sig tilgangen og måden at arbejde på.

Endelig er det af betydning, at ledelsen oplever, at samarbejdet har et bæredygtigt perspektiv, ikke bare pædagogisk og medarbejdermæssigt, men også økonomisk. De vurderer, at en indledende investering i kompetenceudvikling på sigt resulterer i en besparelse, idet kompetenceudviklingen løfter undervisningskvaliteten og børnenes deltagelsesveje ind i læring, hvilket kan reducere udgifter til særlige indsatser i forhold til enkeltbørn.

Det fælles afsæt med at have et stærkere fælles sprog, fælles modeller og fælles metoder understøtter læring, men også sammenhængskraft i arbejdet med at udbrede Nest elementerne. Virksomt i arbejdet beskrives også vigtigheden af, at det pædagogiske personale oplever samarbejdet om Nest som et fællesskab, hvor man oplever tillid, hjælp og opbakning, men også at materiale – både fysiske artefakter og adgang til konkrete metoder – er tilgængelig. Det ser også ud til at være virksomt, at kompetenceudviklingen bruger co-teaching som metode, hvor de nye praksisser afprøves ikke bare på, men med børnene, hvorved praksisserne bliver kropsliggjorte og kan vurderes og videreudvikles ”in vivo” sammen med de personer, som skal bære praksissen fremover.

Skolestart for alle

Undersøgelsen af de professionelles oplevelse af Nest inspireret pædagogik i Skolestart for alle viser, at de deltagende lærere og pædagoger er meget positive over for kompetenceudviklingen (Thomsen, 2019). Lærere og pædagoger fremhæver besøg og feedback på egen praksis som værdifuld. De temaer, der præsenteres i forløbene, vurderes som relevant

viden, der styrker sammenhængskraften i teamets, årgangens og skolens inklusionsarbejde.

Flere angiver værdien af, at forløbet foregår i konkrete klasseteams sammen med de øvrige teams på årgangen. Der peges på væsentligheden af, at både SFO-pædagoger og lærere deltager sammen og mange af deltagerne fremhæver, at forløbet understøtter allerede eksisterende viden og praksis i indskolingen, som enten tydeliggøres, genopfriskes eller gøres fælles.

De procesansvarlige fra PPR peger på vigtigheden af samarbejdet med skolens ledelse, der skal sikre rammer og fælles retning for forløbene, og et grundigt forberedende kontraktarbejde og justering undervejs sammen med ledelsen. De procesansvarlige fremhæver også positivt, at indholdet i *Skolestart for alle* er rammesat og mere eller mindre fremstillet på forhånd, samtidig med at indhold og form kan tilpasses den enkelte skole. De procesansvarlige giver udtryk for et ønske om at indtænke forældreperspektivet i højere grad.

To forskere fra VIA University College fra hhv. pædagoguddannelsen og læreruddannelsen peger gennem en undersøgelse af *Skolestart for alle* på, at lærerne bruger rigtig meget af det, som de er blevet præsenteret for i undervisningen, men også at det er sværere at holde fast i over tid. De fremhæver værdien af fælles forberedelse og en overordnet strategi i forhold til at lykkes med inklusionsopgaven. Undersøgelsen viser dog også, at samarbejdet i de enkelte klasser er under pres pga. manglende fælles forberedelsestid og mange skift i samarbejdsrelationer og vikardækninger. De endelige forskningsresultater ligger først klar i efteråret 2019.

Nest inspireret pædagogik i dagtilbud

I forbindelse med afslutningen af et kompetenceforløb i en børnehave blev personale og ledelse spurgt til deres oplevelse af forløbet (Clasen, internt note, 2019). De udtrykker stor tilfredshed, idet de oplever, at sårbare og udsatte børn profiterede af pædagogikken. Særligt fremhæves overgange, spisning og samling som aktiviteter, der blev forbedret og giver børnene flere deltagelsesmuligheder.

Det pædagogiske personale oplever, at Nest tilgangen understøtter deres konkrete pædagogiske praksis ved organisatorisk og rammemæssigt at forholde sig til, at der skabes rammer for forberedelse og efterbearbejdning af pædagogiske indsatser. Afklaringen af de professionelle roller (f.eks. gennem co-teaching) understøtter muligheden for at få alle børn med i fællesskabet uanset deres forskelligheder. Denne rammesætning bevirker, at de professionelle får bedre mulighed for at reflektere over egen praksis og tage det pædagogiske og relationelle ansvar i mødet med børn, der har særlige behov.

Ledelsesperspektiver på Nest som model for bæredygtig inklusion i folkeskolen

Undersøgelsen af ledelsesperspektiver på Nest som model for bæredygtig inklusion i folkeskolen viser, at de tre mest centrale ledelsesmæssige repræsentanter for Nest i Børn og Unge, Aarhus Kommune (rådmand Thomas Medom, PPR chef Jan Kirkegaard og Katrinebjergskolens leder Christian Hyltoft

Hellum) vurderer, at Nest er godt på vej til at blive en succes (Andersen, Kromann & Tanggaard, 2019).

Skolen oplever, at forældrene vælger skolen til, og at de har en hverdag, som fungerer. Lederne udtrykker, at det er vigtigt at afklare, hvad Nest kan og ikke kan, samtidig med at de ser Nest som et bud på, hvordan man kan forebygge, at flere børn og unge mistrives og i stedet kan inkluderes i de almene miljøer.

Selvom ledelsen udtrykker, at de har hver deres ledelsesmæssige fokus, er de enige om, at de har brug for en stærk indbyrdes dialog og coalition for at kunne lykkes. Den fælles forståelse, sammenstemthed og politiske opbakning omkring forandringsledelsen af udviklingen og udbredelsen af Nest har været central i at sikre, at Nest er så godt på vej. Lederne udtrykker, at disse faktorer også er centrale for, at Nest kan fortsætte. Selvom Nest kræver særlige ressourcer indledningsvist, peger lederne på, at det på lang sigt er en god investering økonomisk, men også i forhold til oplevelsen af merværdi for børnene, deres forældre og de professionelle.

Lederne peger på, at der har været et stort behov for nye pædagogiske veje til inklusionsarbejdet. Nest imødekommer dette behov ved at tilbyde konkret og praksisnær kompetenceudvikling, der giver det pædagogiske personale en oplevelse af reelt at være blevet klædt på. Når lederne udtrykker, at "Nest kunne holde i Danmark" er en af grundene sandsynligvis, at Nest bidrager med en tilgang og nogle metoder, som gør praksisarbejdet med inklusion mindre svær og mere meningsfuld. Alle tre ledere påpeger i interviewet, at motivation

og pionerånd er vigtige for at lykkes med arbejdet med Nest. De oplever, at pionerånden har gode vilkår for at blive ved med at nære det fremtidige arbejde med Nest igennem medarbejdernes mulighed for at øve og udvikle pædagogiske praksisser og derigennem opnå et personligt ejerskab over og mestre deres Nest praksis.

I Nest kompetenceforløbene udgør Nest en top-styret ramme med klare visioner og bud på inkluderende pædagogisk praksis. Lederne giver dog udtryk for, at det er afgørende, at skolernes lokale udfordringer og muligheder tænkes ind i og former Nest. Denne tilgang muliggør, at Nest kan udbredes på tværs af elevgrupper og skoler.

Lederne peger på forskellig vis på, hvordan Nest har muliggjort nyt sprog og nye måder at arbejde på. For det første muliggør Nest et PPR, der er mere praksisnært med indsigt i og handlemulighed i forhold til lokale forhold vedrørende børn, de professionelle og skolens som organisatorisk kontekst.

Nest's bidrag til udvikling af PPR

Formålet med Nest er at bidrage til at skabe inkluderende læringsfællesskaber med afsæt i børn med særlige behov. PPR er en nøgleaktør i at implementere og udvikle Nest pædagogikken i dets møde med professionelle og børn. Dét at udvikle, formidle og facilitere Nest påvirker selvfølgelig ikke kun de professionelle, der arbejder med børnene - det influerer også PPR's egne logikker og praksisser. Hovedspørgsmålet i en artikel, der reflekterer over Nest's bidrag til udvikling af PPR er, hvordan PPR har udviklet sig gennem Nest og hvordan Nest understøtter PPR i at udvide sine

muligheder for at være medudvikler af folkeskolen (Kromann & Tanggaard, 2019).

Nest har alle børn og deres trivsel og læring som mål. Nest's fundament og den konkrete udmøntning i trinmodellen giver PPR adgang til at arbejde proaktivt med både enkeltbørn og det brede børnefællesskab, både som en udviklingsbetingelse for enkeltbørn, men også som et genstandsfelt i egen ret. Nest giver også PPR et mandat til kontekstfokus i arbejde om enkeltbørn. Nest er en ramme, der italesætter vigtigheden af didaktiske og pædagogiske metoder til hele klassen som hovedvejen til at arbejde med børns læring og psykologiske trivsel. Med Nest er det således eksplicit rammesat og tydeligt forventningsafstemt, at PPR netop skal have blik for hele barnets skolemiljø og kvalitetssikre og udvikle skolen og dens professionelle som kontekst for børnenes trivsel og læring.

Artiklen peger på, at Nest også afstedkommer nye muligheder for praksisnærhed og kontekstualiseret sparring. Den mest håndgribelige forbindelse mellem PPR og skolepraksis er gennem PPR's sparring på baggrund af besøg i klasserne, men det er også gennem deltagelse i samtlige af skolers refleksions- og beslutningsrum, hvor ny praksis udvikles og planlægges. Nest er således med til at muliggøre, at PPR arbejder mere praksisnært i forhold til de professionelles hverdag, men også i forhold til udvikling af skolen som metakontekst og organisatorisk udviklingsbetingelse for børnene.

PPR får med Nest bekræftet sit mandat til at arbejde med kompetenceudvikling af professionelle. Pædagogisk-psykologisk ekspertise kobles i dette arbejde med psykologisk viden om strukturelle og

processuelle forudsætninger for at lykkes med at skabe reel læring og praksisudvikling hos professionelle og i organisationer.

Artiklen undersøger, om rammerne begrænser PPR's mulighed for at bringe pædagogisk-psykologisk kompetence og faglige dømmekraft i spil. I forbindelse med PPR's sparring med professionelle, ser det ud til at rammen bruges som retning frem for som en handleanvisning. Rammen som fælles tredje kan understøtte, at PPR indtræder i en rolle som faciliterende af de andre professionelles videnskabelse, men rammen kan også understøtte og styrke PPR's pædagogisk-psykologiske sprog for arbejdet med opgaven. For PPR betyder rammesætningen, at mål, opgaver og roller i samarbejdet med skoler er mere afklarede. I arbejdet med de konkrete modeller, såsom trinmodellen, fungerer de som et afsæt til at undersøge, hvilke interventioner, der skal arbejdes med.

For di modellen fungerer som et fælles tredje betyder det også, at alle professioner fra skole og PPR har adgang til og mulighed for at fremkomme med analyser og ideer, som kan vurderes ud fra deres overensstemmelse med modellen. PPR skal bruge sine pædagogisk-psykologiske kompetencer til at facilitere den rette balance mellem retning (top-down) og kontekst (bottom-up) for at sikre, at skolers hverdagspraksis harmoniseres med den overordnede pædagogisk-psykologiske ideologi. Som sådan understøtter Nest som ramme, at PPR positioneres til at forvalte balancen mellem ramme og råderum.

Gennem Nest får PPR således styrket sin legitimitet og deltagelsesvej i arbejdet med at realisere en ideologi, som PPR har haft som dagsorden

gennem årtier. De muligheder Nest giver PPR fordrer dog også et PPR, der kan stille sig åbent over for at skulle udvikle sin faglighed i et tæt samarbejde med skoler. At lade skoler medudvikle PPR er vigtigt for at bevare og forstørre PPR's legitimitet, økologiske værdi og mulighed for at være en central aktør i forhold til at realisere inklusionsdagsordenen. Det ser dog også ud til, at PPR med Nest kan øge vores mulighed for at bidrage til en udvikling, der kan understøtte en professionalisering af folkeskolen til gavn for alle dets børn.

Undersøgelsesernes betydning for den videre udvikling af Nest og Nest inspirerede forløb

Samlet set peger erfaringerne på, at et færdigstet kompetenceudviklingskoncept over et kort forløb bredt ud over mange skoler som med *Co-læring* og *Nest element forsøget* har nogle iboende forudsætninger, som kan vanskeliggøre engagement af ledelser og medarbejdere. Dette fund bekræfter således fund fra de andre kvalitative undersøgelser, der peger på, at det netop er virksomt, at skoleledelser og medarbejder tilvælger en indsats, stiller sig i spidsen for den og kan se mulighed for at sætte deres eget aftryk på indsatsen. Såfremt der skal arbejdes med kompetenceudvikling i stor skala, er det således stadig vigtigt at sikre deltagernes oplevelse af indflydelse og valgmulighed, så det pædagogiske personale oplever at føle sig kompetente og i stand til at bruge deres kvalificerede dømmekraft.

Kompetenceudvikling bredt ud over mange skoler vanskeliggør, at PPR kan etablere en tæt samarbejdskontakt og en praksisnær indsats med alle

involverede – forhold, som vi kan se fra de andre undersøgelser, er centrale for at lykkes med kompetenceudvikling og praksisfornyelse. Disse fund peger således også på vigtigheden af at involvere samtlige niveauer fra nøddeskalsmodellen og at sikre de forskellige niveaues indbyrdes sammenhængskraft, både når man skal lave skoleudvikling og udvikling i dagtilbud. Konkret kan dette pege på, at det kan være værd at efterstræbe praksisnære kompetenceforløb, der indtænker en samarbejdsstruktur og en læringskultur, hvor skolers og dagtilbuds egne ressourcepersoner gøres til mesterlærere og/eller centrale aktører i organisationsudvikling.

Disse forhold er tilstede både i *Vorres Læringsfællesskaber*, *Skolestart for alle* og *Nest i dagtilbud*.

Undersøgelserne er et vidnesbyrd om, at det kan lade sig gøre og er meningsfuldt at udbrede Nest inspireret pædagogik i almene skoler og dagtilbud med mange forskellige slags børn. *Vorres Læringsfællesskaber* kan således også ses som et vigtigt bud på, hvordan almene folkeskoler uden helt særlige rammevilkår kan skabe stærke børnefællesskaber og flere deltagelsesmuligheder for børn med særlige behov på en måde, der samtidig tilgodeser andre børns læring og trivsel. Klasser, der er kendetegnet ved venlige voksne, der roligt guider børnene, samt rutiner og visuel støtte ser ud til at give roligere og mere velregulerede børn. Ønsket om at skabe mere ro og adfærdsregulere børn er ellers ofte anledningen til, at PPR kontaktes.

Undersøgelsen af børneperspektiverne på Nest pædagogikken på Vorrevangskolen ser ud til at understøtte antagelsen om, at Nest opleves meningsfuld og støttende af dem, pædagogikken skal tilgodese.

Skolestart for alle ser ud til at være en vellykket model for at lykkes bedre med inklusionsopgaven og i højere grad at være skole for de børn, der bor i det pågældende skoledistrikt og derigennem udskille færre børn til specialtilbud.

Undersøgelserne af både *Vorres Læringsfællesskaber*, *Skolestart for alle* og *Nest i dagtilbud* viser, at Nest inspireret praksis kan udbredes med færre midler end på Katrinebjergskolen. Indsatsen forudsætter dog andre forhold. Undersøgelserne peger på, at Nest ikke er konceptpædagogik, der blindt skal importeres, men at Nest kan og skal tilpasses lokale institutioners opgave og vision.

I den videre udvikling af Nest vil det derfor være centralt at sikre et stærkt og tæt ligeværdigt samarbejde mellem PPR og den lokale ledelse – idet det er ledelsen, der skal stå på mål for og vedligeholde praksisserne på den lange bane. PPR kan byde ind med viden om Nest som ramme samt viden om virksomme faktorer i skoleudvikling (se Bilag 1 for en oversigt over virksomme faktorer).

Skolen/dagtilbuddet skal kunne bringe sine egne visioner og behov ind som mål for indsatsen, samtidig med at det er skolens ressource- og rammemæssige vilkår, der vil diktere, hvordan indsatsen kan realiseres. Undersøgelserne viser også, at de mange niveauer i skolens og dagtilbuddets arbejde – tænkning, praksis og organisering – skal være sammentænkt og stærkt indbyrdes forbundne i udviklingen.

De lokale ledelser er centrale for at lykkes. De er dog afhængige af deres samarbejdspartnere, såsom PPR, og egne ledelser for at lykkes. Ledelsesengagement, prioritering og involvering på det

politiske og strategiske niveau er nødvendigt ikke bare for at starte udviklingsarbejde som Nest; det er også nødvendigt for at kunne holde arbejdet i live og drifte det. Motiverende for det politisk-strategiske niveau i arbejdet med Nest er dels kommunens udfordringer med udsatte børn og unge, dels at der med Nest ser ud til at være konkrete, meningsfulde og succesfulde tilgange, som giver merværdi for børn, forældre og professionelle.

PPR's bekræftede legitimitet og klare mandat til at arbejde med de organisatoriske betingelser for børnenes institutionsliv og børnefællesskaber gennem Nest kalder på overvejelser om, hvordan endnu mere pædagogisk-psykologisk praksis kan inddrage erfaringerne fra Nest. Undersøgelserne peger netop på, at der med Nest og Nest inspirerede tilgange er et potentiale i forhold til at arbejde med mange forskellige målgrupper af børn – børn med særlige behov, børn der fremstår med mange forskellige slags vanskeligheder og børn uden særlige behov.

Såfremt PPR kommer til at arbejde mere med det pædagogiske personales muligheder for klassebaserede indsatser, kan dette sandsynligvis forebygge, at børns vanskeligheder forværres, men også bidrage til, at den ro, omsorg og det overblik, som klassen giver, hjælper børnene til at lære og trives væsentlig bedre end ellers. Som sådan indikerer undersøgelserne, at Nest og Nest inspirerede tilgange ser ud til at være et bud på en ramme, som kan understøtte folkeskolers, dagtilbuds og PPR's arbejde ikke bare med at sikre bedre udvikling og trivsel for børn med særlige behov, men med at komme i mål med en endnu større dagsorden om at udvikle stærkere og mere bæredygtige fællesskaber, der udvikler alle børn.

5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

58
VIHAR LUSI
O.A.HISEN
ADAM
MOROSMA

WEARE

Økonomi

Dette afsnit redegør for den økonomi, der er relevant for oprettelse og drift af Nest klasser på Katrinebjergskolen samt for *Co-læring* og *Nest element forsøget*. Udover at have fokus på elevernes trivsel og læring blev Nest etableret med en investerings-tankegang for øje. Dette affødte følgende delmål:

”Samtidig er målet at skabe en samfunds-økonomisk bæredygtig inklusionsmodel, idet ressourcerne fra de specialpædagogiske og normalpædagogiske områder sammenbringes til alle børns fordel.”

Med udgangspunkt i dette og erfaringer fra Nest i New York blev der opstillet en økonomisk model for Nest på Katrinebjergskolen. Implementeringen af/investeringen i Nest består af 2 dele set fra en økonomisk vinkel – en investering i udvikling af Nest og en permanent model for drift af Nest klasser på en dansk folkeskole. I denne opsamling vil hovedfokus være på driftsdelen, da det er den investering, som primært skal vurderes ift. en bæredygtig inklusionsmodel.

Udvikling: Implementering af Nest modellen og kompetenceudvikling

Igennem den 4-årige projektperiode blev der afsat 7,1 mio. kr. til udvikling og implementering af en

dansk Nest model. Egmontfonden finansierede 4,6 mio. kr. og MBU de resterende 2,5 mio. kr.

Af de i alt 7,1 mio. kr. blev 2,4 mio. kr. afsat til evalueringer af projektet, 4,7 mio. til kompetenceudvikling og vikardækning af det pædagogiske personale omkring Nest klasserne. Dette er inkluderet genbesøg i New York og kompetenceudvikling fra New York University (NYU).

Opsummerende har det i projektperioden vist sig, at den afsatte ramme til udvikling af Nest modellen er blevet anvendt iht. det afsatte budget. Dog har der været et mindreforbrug på kompetenceudvikling fra NYU, som er konverteret til kompetenceudvikling udført af interne resourcepersoner fra PPR.

Drift: Business case for Nest

Økonomiske forudsætninger samt businesscase – før og efter projektstart

Fra projektansøgningen til Egmontfonden fremgår det, at:

Et yderligere delmål med Nest programmet er at undersøge, om der kan skabes en samfundsøkonomisk bæredygtig inklusionsmodel, hvor der via indledende investeringer i intensiv

to-voksenundervisning skabes et – set over en hel skolegang - udgiftsneutralt Nest program. Det sker med udgangspunkt i, at ressourcerne fra de specialpædagogiske og normalpædagogiske områder sammenbringes til alle børns fordel.

Det er desuden forventningen, at gruppen af Nest elever og almene elever vil opnå større trivsel og faglige færdigheder, hvilket i et langsigtet perspektiv vil have samfundsøkonomiske gevinster i form af bedre uddannelse. Dermed bidrager dette til samfundet i højere grad, end hvis eleverne ikke havde været en del af Nest programmet.

Det undersøges derfor ved hjælp af cost-benefit-analyser om udgifterne til specialundervisning påvirkes, samt hvilket potentiale, der er ift. den generelle samfundsøkonomi (spil-over effekter mv.) over et længere tidsperspektiv.

Og med dette perspektiv blev der udformet en businesscase baseret på en række faktorer:

Elevtallet

Det er i lighed med New York forudsat, at der i en Nest-klasse på 0. årgang starter 4 elever med ASF sammen med 12 almindelige distrikts elever. Der er to voksne i klassen, der underviser efter en struktureret co-teaching model, ligesom Social Læring (SL) i mindre hold for ASF-elever er indeholdt i tilbuddet. Over et skoleforløb var forudsætningen i businesscasen, at elevtallet vil udvikle sig efter følgende model:

Klassetrin	Elever med ASF	Almene elever	I alt
0.	4	12	16
1.	4	14	18
2.	5	16	21
3.	5	16	21
4.	5	16	21
5.	6	17	23
6. kl. og op	6	18	24

Og netop udviklingen i elevtallet var - og er - en vigtig parameter i den samlede økonomiske vurdering. Antallet af elever både med og uden ASF bidrager til finansieringen af Nest klasserne via de alternative udgifter, som de ville have udløst, hvis de var visiteret til specialklasse-/skole eller en almen klasse.

Normering/Drift

Nest i Aarhus er etableret med udgangspunkt i de ressourcer, der tilgår en Nest klasse i New York. Der blev derfor afsat 2,4 lærerstillinger og 0,4 pædagog til en 0. klasse, svarende til 2 lærere i 30 timer og en pædagog i pauserne, som stiger ved udvidelse af timetallet til 33 timer på mellemtrinnet og 35 timer i udskolingen.

Derudover er der i hver Nest klasse et supportteam (Social læring), der udløser 0,25 stilling samt yderligere ressourcer til materialer, uddannelse, supervision, udvidet PPR-betjening mv.

Alternativomkostninger

Nest klasserne er delvist finansieret af sparede alternativomkostninger - de udgifter både almene elever og elever med ASF ville have udløst, hvis Nest ikke var etableret. Derfor indgår ressourcer fra specialklasser, specialskoler, almen elevers gennemsnitlige udgifter mv. For eleverne med ASF var det forudsat, at 40% af eleverne ville have gået på en specialskole og 60 % i en specialklasse.

Businesscase – planlagt versus faktisk

Med ovenstående forudsætninger, blev der udarbejdet en businesscase (planlagt), som nedenfor er sammenlignet med de faktiske udgifter:

2019-priser	Skoleår 2016/17		Skoleår 2017/18		Skoleår 2018/19	
	Planlagt	Faktisk	Planlagt	Faktisk	Planlagt	Faktisk
Antal Nest-klasser	2	2	4	4	6	6
Drift						
Drift skolen	3.069	2.990	6.138	5.699	9.207	8.715
Drift PPR	398	339	797	509	1.195	518
I alt driftsomkostninger	3.468	3.329	6.935	6.208	10.403	9.233
Sparede alternativomkostninger						
Ophør specialklasse/skole	1.782	1.381	3.565	2.781	5.793	4.253
Ophør almene elever	985	766	2.135	1.711	3.448	2.604
PPR-betjening	42	31	84	62	136	93
I alt alternativomkostninger	2.809	2.178	5.783	4.554	9.377	6.950
Investeringsbehov	658	1.151	1.152	1.654	1.025	2.283

Egmontfonden finansierede 1,2 mio. kr. af det planlagte investeringsbehov, og MBU finansierede de resterende 1,6 mio. kr. primært via omprioritering fra kompetenceudviklingsprojektet Fællesskaber for Alle. Dermed var det forudsat, at driften ville medføre en merudgift på 2,8 mio. kr. i projektets første 3 år.

Den faktiske udvikling viser et investeringsbehov på 5,1 mio. kr., hvilket primært kan forklares af følgende forhold:

- *På den positive side har det vist sig, at driften af klasserne og PPR-betjeningen har krævet færre driftsudgifter, og stadig inden for en ramme, så der har kunnet etableres et Nest tilbud, som lever op til de rammer, der oprindeligt blev taget udgangspunkt i fra Nest i New York.*

I modsat retning har trukket, at følgende forudsætninger er ændret:

- *Udvidelsen af antallet af børn med ASF fra 4 til 5 elever fra 2. klasse er kun sket i begrænset omfang i 2. klasse. Dog er det sket fuldt ud fra 3. klasse, og der er en forventning om, at Nest klasserne fremover i højere grad vil kunne indsluse 1 ekstra ASF-elev fra 2. classes begyndelse, hvilket vil forbedre businesscasen.*

- *Antallet af elever i målgruppen for specialskole er ændret fra forventeligt 40% til 12,5%, hvilket reducerer medfinansieringen via færre sparede alternativomkostninger.*
- *Alternativomkostningsbidrag fra almenelever har været mindre end forventet, da udvidelsen af almenelever ikke er sket i samme omfang som oprindeligt forudsat, og da den sparede alternativomkostning pr. elev blev sat for højt oprindeligt.*

Yderligere er forudsætningen om, at PPR skulle forestå Social Læring ændret, så skolen i højere grad selv står for denne del. Dette har kun marginale økonomiske konsekvenser.

Opsummering

Det samlede investeringsbehov for de første 3 års drift er steget fra 2,8 mio. kr. til 5,1 mio. kr. ift. den oprindelige businesscase. Dette har givet en udfordring ift. at få businesscasen for den samlede økonomi til at balancere over et helt skoleforløb. Denne udfordring, og hvordan det kan håndteres, er beskrevet i en revideret businesscase neden for.

Fremtidsperspektiv – fuldt indfaset Nest tilbud

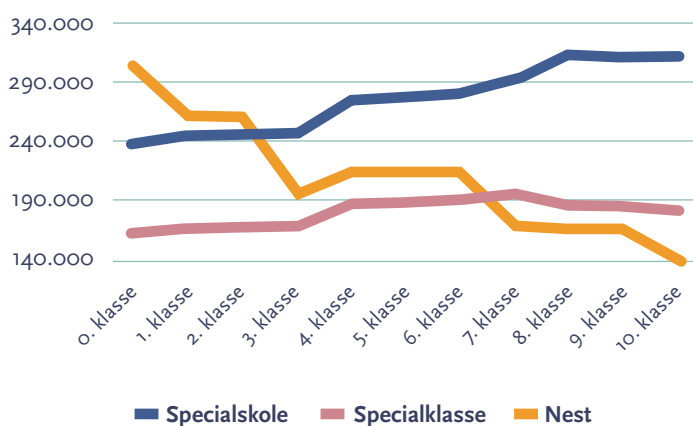
Med udgangspunkt i erfaringerne fra de første 3 år er der opstillet en ny businesscase for et fuldt Nest skoletilbud fra 0. til 9. (10.) klasse med 20 Nest-klasser (420 elever), hvoraf 112 elever alternativt ville gå i et specialtilbud.

Denne reviderede businesscase viser, at der kan etableres et Nest tilbud for en forventet årlig merudgift på 750.000 kr., hvilket svarer til en merudgift på 6.700 kr. pr. elev med ASF. Dette skal ses i lyset af, at den gennemsnitlige udgift til en elev

med ASF i målgruppen for Nest medfører en årlig udgift på ca. 191.000 kr.

I nedenstående graf og tabel er finansieringsbehovet for henholdsvis pr. elev pr. årgang og pr. klasse opgjort. Heraf kan det ses, at Nest fra 7. klasse og op bidrager til investeringen i de tidlige år. I nedenstående er der taget højde for erfaringerne fra de første 3 år, ligesom udvidelsen af elevtallet er forskudt ift. den oprindelige businesscase, så der eksempelvis først forventes udvidelse af elever med ASF delvist i 2. klasse, 1 pr. klasse i 3. klasse og yderligere 1 elev med ASF pr. klasse fra 7. klasse og frem.

Udgift pr. ASF-elev

Klassetrin	Investering i 1.000 kr. pr. klassetrin
0. klasse	909
1. - 2. klasse	629 til 649
3. - 6. klasse	162 til 187
7.-10. klasse	-445 til -728
I alt 0. - 10. klasse	751

Skaleringsmuligheder/håndtag

Med Nest er der tale om et investeringsprojekt, hvor udgifterne er høje i starten, men aftager over tid, idet der i løbet af årene sker en udvidelse af elevtallet i klasserne. Der er en forventet udgift på 750.000 kr. for en hel Nest-skole. Dette er baseret på de hidtidige erfaringer – under en tredjedel inde i elevernes skoleforløb – og derfor behæftet med en vis usikkerhed.

Derudover er eventuelt afledte positive effekter på sociale ydelser endnu ikke indregnet. Yderligere erfaringer vil dermed kvalificere den samlede økonomi. Set over et 10-årigt perspektiv er der stadig muligheder ift. skaleringer af f.eks. antallet af timer til SL i de ældre klasser eller ved at udvide antallet af elever med ASF tidligere end i hhv. 3. og 7. klasse.

I det hele taget er mulighederne for at tilpasse udviklingen i elevtallet et opmærksomhedspunkt, der skal følges meget nøje, og som kan forbedre businesscasen yderligere.

Øvrige opmærksomhedspunkter

Klassedannelse

Implementering af Nest skal ses i sammenhæng med de principper der er for klassedannelse i de enkelte kommuner. I Aarhus Kommune kræver Nest, at Styrelsesvedtægten tilpasses, så der

tages højde for de nye typer af klasser, ligesom elevtallet i klasserne skal tage højde for, at der ikke udløses oprettelse af flere almenklasser end ved et alternativ uden Nest.

Bygningskapacitet

Et element, der ikke er nærmere berørt i businesscasen, er de afledte bygningsmæssige konsekvenser af Nest. Det er ikke inddraget, da oprettelse af Nest klasser over et skoleforløb samlet set vil aflaste kommunens bygningskapacitet set i forhold til at eleverne med ASF skulle have været i specialklasser/skoler, hvor antallet af kvadratmeter er større pr. elev. Der skal dog i forbindelse med etablering af Nest tages højde for, at det startes op på en skole, hvor der er kapacitet i forvejen – ellers vil der kunne være ekstra udgifter vedr. anlæg. På Katrinebjergskolen har det eksempelvis vist sig, at den generelle elevtilvækst i de kommende år forventeligt vil udløse et behov for udbygning, hvilket Nest dermed tænkes ind i.

Budgettildelingsmodeller

Nest i Aarhus Kommune er evalueret med udgangspunkt i de tildelingsmodeller, der er på skoleområdet. Dette indebærer blandt andet, at der kan findes finansiering via sparede alternativomkostninger ift. sprogstøtte, specialcenter, læse og matematikindsats, som de elever med og uden ASF ville have udløst, hvis de havde gået i alternative tilbud (almen klasse/specialklasse). Disse indsatser er forudsat løst indenfor lærer/pædagognormeringen i en Nest klasse, hvorved det bidrager til finansieringen af Nest. Denne medfinansiering kan evt. ikke findes, hvis der er andre principper for budgettildeling i en anden kommune.

NEST og SFO

Der er i businesscasen ikke indregnet hverken merindtægter eller udgifter ift. SFO/Klub-tilbuddet for eleverne i Nest klasserne i projektperioden, og dermed forudsat til at ligge på samme niveau som for sammenlignelige elever. Erfaringerne for de første 3 år har vist, at tildelingen/udgifterne til Nest-elever med ASF har ligget på samme niveau, som eleverne ville have udløst, hvis de havde gået i en specialklasse/skole.

Sociale ydelser

Som det fremgår af delmålet vedrørende den samlede økonomi, skal det undersøges nærmere, om og hvilke samfundsøkonomiske effekter Nest har ift. spill-overeffekter på bl.a. sociale ydelser, uddannelse mv. Denne del indgår ikke i den økonomiske afrapportering, da de forventede effekter på sociale ydelser mv. først forventes at vise sig med en vis forsinkelse efter Nest er opstartet. De første data bliver indsamlet i skoleåret 2019/20 og vil løbende blive indsamlet igennem elevernes skolegang.

Konklusion

Konklusion på tværs af kvalitative og kvantitative undersøgelser

Ambitionen med at implementere og udvikle Nest i Aarhus var høje: Nest skulle bidrage til at sikre, at børn med og uden særlige behov kommer i højere trivsel, bliver dygtige, oplever medborgerskab og deltager i og inkluderer hinanden i fællesskaber. Der er nu gået tre år med at opstarte Nest på Katrinebjergskolen, og det er lykket at få det på skinner. Idag går der 34 børn med ASF og 72 distriktsbørn sammen i 0.-3. klasse i et alment skolemiljø. Arbejdet med at udbrede Nest tilgangen i almenområdet er endnu nyere, men mange skoler er allerede godt i gang med arbejdet.

Evalueringen skal hjælpe med at afklare om Nest når sine mål i forhold til børnenes læring og trivsel. Samtidig skal evalueringen hjælpe med at identificere faktorer, der er hhv. virksomme og uvirksomme i at udvikle og udbrede Nest.

Selvom der stadig er ubesvarede spørgsmål, peger evalueringen samtidig også på, at vi med Nest er kommet et godt stykke ad vejen i forhold til at nå i mål med vores ambitioner. Vi er bevidste om, at vi fortsat er i opstarten og vil bestræbe os på fortsat at følge Nest tæt evalueringsmæssigt. For Nest på Katrinebjergskolen er vi godt i gang med tredje årgangs Nest klasser i indskoling, men snart skal børnene videre til mellemtrinnet. Børnene bliver ældre og møder nye udfordringer, og her skal Nest tilpasses og videreudvikles, så det hele tiden afspejler børnenes udviklingsniveau og -behov.

Nedenfor vises i punktform hovedkonklusionerne fra både den kvantitative og kvalitative evaluering. Først anskueliggøres de væsentligste resultater, dernæst illustreres i skemaform, hvilke virksomme faktorer, der bidrager til at opnå resultaterne. Se Bilag 1 for en komplet oversigt over de virksomme faktorer i at udvikle Nest klasser og i andre almene skoler og dagtilbud.

Oversigt over evalueringens hovedkonklusioner

Der er mange fund i evalueringen, men neden for er en oversigt over de væsentligste og stærkeste fund, dels fra Katrinebjergskolen, dels fra Nest inspireret pædagogik i almenområdet. Hvert område er undersøgt både kvantitativt og kvalitativt.

Evalueringresultater fra de to første Nest klasser på Katrinebjergskolen:

Kvantitative

- 01** Udviklingen for børnene med ASF i Nest klasserne viser, at eleverne udviser signifikant mindre adfærd, der forbindes med ASF nu end fra start.
- 02** Eleverne med ASF i Nest klasserne har oplevet en positiv udvikling i så høj grad, at halvdelen af børnene med ASF nu af både deres forældre og lærere er vurderet til, at de samlet set ikke udviser problematiske symptomer associeret med ASF.
- 03** Ses der på trivsel og fravær ligger Nest klasserne på niveau med deres jævnaldrende i sammenligningsklasserne, og der er ikke nogen forskel på børnene med og uden ASF.
- 04** Fagligt klarer eleverne i Nest klasserne sig forventeligt eller bedre end referencenormen for deres klassetrin.

Kvalitative

- 01** Alle børn er optagede af og ønsker at indgå i fællesskaber – uanset om de har ASF eller ej.
- 02** Forældrene til børn med og uden ASF er generelt tilfredse med deres børns skolegang i en Nest klasse. Værdierne i Nest og de gunstige rammevilkår har en stor betydning for deres tilvalg af Nest.
- 03** Det pædagogiske personale er positive over for at arbejde i Nest klasser og oplever Nest som en meningsfuld pædagogisk tilgang til at skabe læring og trivsel hos alle børn.
- 04** Det pædagogiske personale oplever, at metoderne og Nest-rammen frisætter dem til at fokusere på deres undervisningsopgave.
- 05** De professionelle aktører omkring Nest vurderer alle, at Nest lykkes med at skabe inkluderende læringsfællesskaber.

Evalueringresultaterne fra arbejdet med Nest inspireret pædagogik i almenområdet:

Evalueringresultaterne fra arbejdet med Nest inspireret pædagogik i almenområdet:

Kvantitative

(Co-læring med Nest elementer i almenområdet):

- 01** Konklusion fra kompetenceudviklingsforløbet *Co-læring og Nest element forsøget* i almenundervisningen viser, at lærerne, der havde tilknyttet en co-lærer 2 ½ time ugentligt i højere grad anvendte de elementer, der blev undervist i på kurset, i deres egen undervisning.
- 02** Den ændrede undervisningspraksis smittede dog ikke af på elevernes faglige udvikling, oplevelse af undervisningsmiljøet, og påvirkede ikke deres trivsel og/eller reducerede deres fravær.

Kvalitative

(Øvrige indsatser med Nest inspireret pædagogik i almenundervisningen):

- 01** Anvendelsen af Nest inspireret pædagogik i almenområdet med mange forskellige slags børn opleves meningsfuldt og virksomt af det pædagogiske personale.
- 02** Det pædagogiske personale i almene klasser oplever roligere børn og færre konflikter i forhold til både børn med og uden særlige behov.
- 03** Det pædagogiske personale i almene klasser oplever, at struktur, forudsigelighed og støtte til selvregulering frigiver alle børnenes ressourcer til læring.
- 04** Det pædagogiske personale oplever, at Nest pædagogikken frigiver ressourcer til at undervise.
- 05** Det pædagogiske personale i dagtilbud oplever, at sårbare og udsatte børn profiterer af Nest pædagogikken.

Fund fra undersøgelser af, hvad der er virksomme faktorer med at arbejde med Nest og Nest inspireret pædagogik præsenteres under konklusionen og i Bilag 1.

De væsentligste virksomme faktorer bag resultaterne på tværs af Nest klasser og Nest i almenområdet

Skemaet er inddelt efter princippet i nedensående nøddeskalsmodellen, som også er beskrevet på side 72.

Klasserumsmetoderne eller de pædagogiske metoder – er undervisningspraksisser, der er fordelagtige for børn med særlige behov.

Samarbejdsstrukturerne er de rammer, der er for samarbejde på den lokale skole, såsom klare mål, opgaver og roller i faste samarbejdsfora og i kompetenceudvikling.

Systemstrukturerne er forhold, som skoleledelsen, PPR samt det politiske, økonomiske og forvaltningsmæssige system har indflydelse på.

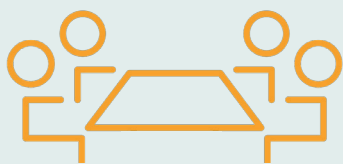
Fundamentet er den viden og de grundlæggende værdier, som pædagogikken tager sit afsæt i.

Klasserumsmetode/
Pædagogisk metode

Klasserumsmetode/Pædagogisk metode

- Anvendelsen af specialpædagogiske metoder bredt ud på hele klassen.
- Anvendelsen af positiv voksenstøtte bredt ud på hele klassen.

Samarbejdsstrukturniveauet

Samarbejdsstrukturniveauet

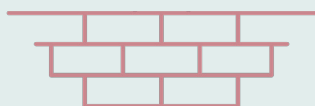
- Kompetenceudvikling i faglige fællesskaber med afsæt i fælles sprog, modeller og metoder til at løfte inklusionsopgaven.
- Kompetenceudvikling inkorporerer teori, praksisdemonstration og opøvelse af håndværk, der involverer øvelse i hverdagspraksis, feedback på praksis og vedholdenhed.
- De professionelle oplever samarbejdet om Nest som et trygt og meningsfuldt arbejdsfællesskab, hvor alle har en deltagelsesvej ind i praksis.
- Kompetenceudvikling, der har et kompetencesyn på deltagerne samt tager afsæt i tænkning og metoder, der er genkendelige for deltagerne.

Systemstrukturniveauet

Systemstrukturniveauet

- Forældre, der tilvælger Nest klasser og som tilslutter sig værdierne i Nest.
- De professionelles oplevelse af balance mellem at være rammesat og have mulighed for at udvikle pædagogikken.
- Skolers og dagtilbuds lokale udfordringer og muligheder tænkes ind i og former Nest-arbejdet, hvorved Nest kan udbredes på tværs af elevgrupper.
- Ledelser, der selv ønsker og prioriterer at arbejde med Nest og som forstår og tilslutter sig tilgangen.
- Ledelse, der sikrer gunstige rammevilkår for kompetenceforløb og pædagogisk udviklingsarbejde.
- Stærk dialog og koalition mellem ledelser på tværs af institutionsområdet, PPR og det politisk-strategiske niveau.
- Systemstrukturelt mandat til PPR til at arbejde med bæredygtige fællesskaber gennem organisationsudvikling og kompetenceudvikling af professionelle.
- PPR's praksisnærhed og kontekstualiseret sparring på baggrund af deltagelse i skolers og dagtilbuds hverdagspraksis og i institutionernes refleksions- og beslutningsrum.

Fundamentet

(filosofi og udviklings-psykologisk afsæt)

Fundamentet

- Værdisættelse af mangfoldighed og bæredygtig inklusion
- Anerkendelse af børnenes vanskeligheder
- Værdisættelse af børnenes ressourcer og forskellighed
- Værdisættelsen af de professionelle faglige dømmekraft
- De professionelle parathed til at være undersøgende over for og udviklende af egen praksis.
- Filosofien at de professionelle pædagogiske virke er midlet til udvikling af børnene.

Bemærk: Denne oversigt er en kondenseret udgave af oversigten i Bilag 1.

Økonomi

Der er kun lavet en vurdering af de økonomiske forhold i forbindelse med Nest klasser og *Co-læring* og *Nest element forsøget*. Det betyder, at der er mulighed for at undersøge den økonomiske betydning af tiltag som *Vorres Læringsfællesskaber* og *Skole for alle* fremadrettet.

I forhold til at oprette og drifte Nest klaser på Katrinebjergskolen har det vist sig, at der kan etableres en økonomisk bæredygtig model, som på sigt har en forholdsvis lille merudgift på ca. 6.700 kr. årligt pr. Nest elev med ASF. Hertil kommer, at der fortsat skal indhentes erfaringer om afledte effekter ift. sociale ydelser, muligheder for hurtigere udvikelse af elevtallet og behovet for social læring i de ældre klasser. Alt sammen parametre, som kan forbedre den samlede økonomiske bæredygtighed.

Ifølge den oprindelige businesscase har de første projektår vist, at investeringsbehovet er højere end oprindeligt forudsat. Dette kan delvist opvejes af et lavere investeringsbehov i de ældre klassetrin, og dermed på sigt understøtte, at de samlede omkostninger kan forventes at være tæt på balance.

Diskussion af fund og perspektiver for udvikling af Nest

Trods dét at evalueringen har tilvejebragt mange forskellige vinkler på og fund om Nest, er vi igen

og igen stødt på enslydende fund og vidnesbyrd på tværs af de mange forskellige undersøgelser. Disse fremhæves her til sidst, hvor de vigtigste fund tydeliggøres og perspektiveres.

Fundene fra Nest klasserne viser, at børnene med ASF fremstår med signifikant mindre adfærd, der forbindes med ASF, nu end fra skolestart. Hos nogle af børnene er udviklingen endda så markant, at de samlet set ikke mere udviser problematiske symptomer associeret med ASF. Vi ser ikke dette som et bevis for, at man kan helbrede eller fjerne autisme – og det er heller ikke målet. Vi ser det dog som et vigtigt vidnesbyrd om, at man gennem bestemte rammer kan hjælpe børn med særlige behov. Mange forhold adskiller Nest klasser fra både almene klasser og specialklasser. Et grundlæggende forhold, hvor Nest adskiller sig, er, at arbejdet med børn med særlige behov foregår igennem den fælles klasseindsats for alle børn samtidigt. Børnene mødes og støttes i deres behov gennem klassens fysiske og sociale miljø. De kan spejle sig i andre børn, og kommer ikke til at opleve sig som ”anderledes” gennem individualiserede hensyn og indsatser – som så mange andre børn med ASF i almen- og specialklasser ofte oplever. Denne oplevelse af at være anderledes nærer ofte ensomhed og nedsat trivsel. I Nest har børnene med ASF den samme hverdag som alle de andre børn har. De tilbydes det samme i et læringsmiljø, der skaber overblik, ro og tryghed. De oplever, at de er mere ens end forskellige.

Det er ikke kun børn med ASF, der oplever, at det kan være lidelsesfuldt at være anderledes, ligesom det heller ikke kun er børn med ASF, der profiterer af struktur, omsorg og succesoplevelser. Det er uden for denne evalueringens genstandsfelt at

undersøge Nest's potentiale i arbejdet med børn med andre former for vanskeligheder end ASF. De foreløbige fund i arbejdet med børnene med ASF kunne dog pege på, at der kan være et potentiale i at anvende Nest inspireret pædagogik her også.

Et vigtigt mål har været at skabe læring og udvikling ikke blot for børnene med ASF, men for alle børn – altså også de børn, der ikke har særlige behov. De fund, vi har nu, peger på, at børnene i Nest klasserne er på niveau fagligt med deres jævnaldrende. Fundene viser også, at børnene overordnet udvikler sig positivt og trives i deres klasser. Denne viden styrker tilliden til, at Nest kan tilbyde alle børn noget – måske endda også noget, som vi først kan se senere. Vi vil blive ved med at være undersøgende på, hvordan Nest kan bidrage til at skabe robusthed og personlig udvikling hos alle børn. Det tydeligste potentiale er dog gennem de stærke børnefællesskaber, der er målet med Nest. Her er Nest et klart bud på, hvordan man kan bane vejen for at realisere den større ideologiske målsætning om at skabe inkluderende medborgerskab for alle. Inkluderende medborgerskab, hvor begreber som "speciel/anderledes" og "almen/normal" afløses af mangfoldige identitetsbeskrivelser og hvor diversitet, tolerance og fællesskab ses som et udtryk for samfundsrigdom.

Man kan spørge om alle disse fund kun gælder "klassiske" Nest klasser med 16 elever og to professionelle, og om de kun er relevante i forhold til arbejdet med børn med ASF. Mange forældre til børn med særlige behov viser interesse for Nest, men det ser ud til, at Nest også kan bidrage med noget af det, som forældre til børn i almene klasser uden særlige behov, efterlyser. Mange

vidnesbyrd og observationer peger nemlig på, at Nest inspireret praksis i skoler med mindre gunstige rammebetingelser, såsom store klasser med ofte kun én professionel og med mange forskellige slags børn, kan understøtte alle børns faglige udvikling og sociale trivsel. De kvalitative fund peger på roligere klasserum, hvor de professionelle omsorgsfuldt og venligt guider børnene, og hvor strukturer og visuel støtte understøtter de professionelle ledelse af rummet. Dette ser ud til at give færre konflikter, og mere selvregulerede og rolige børn. Dette i en sådan grad, at flere skoler nu arbejder med at udvikle og udbrede Nest indsatserne på tværs af klasser og årgange. Så længe centrale elementer fra nøddeskalsmodellen, såsom ledelsesinvolvering, kompetenceudvikling og inkluderende specialpædagogisk praksis er indtænkt i Nest indsatsen, ser det ud til at være muligt at understøtte alle børns mulighed for reel deltagelse i både faglige og sociale fællesskaber – også i almene miljøer.

På samme måde som det amerikanske Nest program ikke blev forsøgt kopieret og implementeret i Aarhus, men snarere blev tilpasset og videreudviklet hertil, er det væsentligt, at de professionelle, der skal arbejde med Nest, kan medudvikle det. Dette er den vigtigste læring fra *Co-læring og Nest elementforsøget*, hvor kompetenceforløbet af hensyn til forskningen var fastlagt uden de store muligheder for ledessamarbejde og dialog med pædagogisk personale, idet forløbet involverede over 130 lærere fra 17 skoler. Modsat er det tydeligt, at Nest pædagogikken bedst udvikles i et tæt og praksisnært samarbejde mellem PPR og lokal ledelse, hvor ledelsen går forrest med indsatsen og hvor det pædagogiske personale oplever sig som kompetente, men også lærende,

medudviklere af konkrete værktøjer, der passer til de pædagogiske udfordringer, de står over for. Som sådan understøtter Nest et professionelt ejerskab, hvor det pædagogiske personales arbejde udvikles ud fra en anerkendelse af deres faglige dømmekraft.

Samtidig står det frem, at der i et vellykket Nest arbejde skal være en ramme og bestemte værdier, som arbejdet skal springe fra og som ikke er til diskussion. Fundene bekræfter værdien af nøddeskalsmodellen ved at pege på, at bæredygtig skoleudvikling forudsætter tilstedeværelsen af flere niveauer, og at disse skal være indbyrdes sammenhængende. Ét centralt fund blandt flere er, at det er anerkendelsen af enkeltbørns vanskeligheder kombineret med rammesætning af det pædagogiske personales arbejde samt kompetenceudvikling, der gør det muligt for personalet at udvikle egen praksis og påtage sig ansvaret for børnenes udviklingsbetingelser. Idet de professionelle kompetencer ses som afgørende for børnenes udvikling, er det essentielt, at der er lige så meget fokus på det pædagogiske personales udvikling som på børnenes.

Hvad peger fundene på som det væsentligste i forhold til at sikre det pædagogiske personales udvikling? Fundene peger på, at Nest tilgangen – med dens tydelige rammesætning af læringsrummet, resourcesynet og adgang til inkluderende fællesskaber – understøtter børnenes læring og trivsel. Gennem undersøgelserne blev det dog tydeligt, at de professionelle oplevede de samme faktorer som vigtige, når de selv skulle lære og være med til at udvikle ny praksis. Det er intentionen med kompetenceudviklingen i Nest, at den er kendetegnet ved rammesatte og inkluderende læ-

ringsrum, hvor de professionelle ved, hvad de skal og samtidig oplever sig trygge og kompetente.

Det ser ud som om denne rammesætning af de professionelle understøtter bedre læring og mere motivation til at deltage i og bidrage til læringsrummet – på samme måde som hos børnene. Dette perspektiv peger på vigtigheden af at tage de professionelle faglige og sociale kontekst i læringsituationer lige så alvorligt som børnenes, og at sætte udviklingen af stærke læringsfællesskaber for ikke bare børn, men også voksne, på dagsordenen.

Nest ser ud til at bidrage med en tilgang, som transcenderer den traditionelle inklusionsdiskurs. Inspireret af Nest er der nye dialoger, der er mindre kendetegnet ved ”for eller imod inklusion”, og mere om, hvad velstrukturerede, omsorgsfulde og kompetente læringsmiljøer, der i udgangspunkt var tiltænkt børn med særlige behov, kan tilbyde alle børn. Undersøgelsernes fund peger på Nest som et bud på en innovativ, men også bæredygtig skoleudviklingsmodel, der både efterlever folkeskolereformens mål og giver svar på, hvordan specialpædagogisk ekspertise kan sammenflettes med både almenpædagogikken og inklusionsideologien. Som sådan anviser Nest en ny og tredje vej til at skabe sammenhæng mellem konkret, inkluderende og bæredygtig pædagogisk praksis og politisk og samfundsmæssig ideologi med det formål at bidrage til læring og trivsel hos alle børn – både dem med særlige behov, men også dem helt uden.

Referencer

Andersen, D. M.; Bartram, E.; Boelsmand, A.; Clasen, S.; Høgh, C. T.; Kromann, A. C.; Thomsen, K. T. (2019). *Nest metoder. Inspiration til inkluderende fællesskaber*. Frederikshavn: Dafolo.

Andersen, D. M.; Clasen, S. & Thomsen, K. T. (2019). *Nest møder Dagtilbud*. PPR publikation.

Andersen, J. B.; Kromann, A. C. & Tanggaard, L. (2019). *Ledelsesperspektiver på Nest. Undersøgelse af ledelsens perspektiver på Nest som model for bæredygtig inklusion i folkeskolen*. Under udarbejdelse.

Andersen, J. B. & Kromann, A. C. *Børneperspektiver på Nest i almene klasser*. Under udarbejdelse.

Andersen, S. C.; Beuchert-Pedersen, L. V.; Nielsen, H. S. & Thomsen, M. K. (2014). 2L Rapport. *Undersøgelse af effekten af tolærerordninger*. Faglig rapport. Økonomi. Aarhus Universitet.

Ardahl, J. S. (marts 2017). *Inklusion fra et børneperspektiv - en kvalitativ undersøgelse af elevers oplevelse af social inklusion i en Nest-klasse*. Speciale. Psykologi, Aarhus Universitet.

Bjergø, K. B. & Kromann, A. C. (marts 2019): *Nest på Vorrevangskolen - Nest elementer i en almen skolekontekst*. PPR arbejdsdokument.

Bjergø, K. & Sønderkær, M. (juni 2018). *Forældreperspektiver på det danske Nest program – fra et kritisk psykologisk perspektiv*. Speciale. Dansk Pædagogisk Universitet, Aarhus Universitet.

Bleiweiss, J. D.; Cohen, S. & Hough, L. (2013): *Everyday Classroom Strategies and Practices for Supporting Children With Autism Spectrum Disorders*. Kansas. AAPC Publishing.

Brinkløv, S. (december 2016). *Den tredje vej: Mellem almen og specialpædagogik. Inklusion vendt på hovedet - En antropologisk undersøgelse af inklusionsprogrammet Nest og dets pædagogiske strategier til skabelsen af medborgerskab hos autismediagnosticerede og neurotypiske skolebørn*. Feltrapport. Antropologi, Aarhus Universitet.

Brinkløv, S. (september 2017). *Børn gør, hvad de kan – dem, der kan gøre noget andet, er de voksne - En antropologisk analyse af det pædagogiske arbejde i inklusionsprogrammet Nest*. Speciale. Antropologi, Aarhus Universitet.

Byrialsen, T. H. & Wammen, K. M. (efterår 2018). *Undersøgelse af forældreperspektiver på Nest. Spørgeskemaundersøgelse af forældreperspektiver på Nest programmet på Katrinebjergskolen*. Metodeopgave, 9. semester. Psykologi, Aalborg Universitet.

Clasen, S. & Thomsen, K. T. (red.) (2018). *Nest programmet i Danmark. En tredje vej til inkluderende fællesskaber*. Frederikshavn: Dafolo.

Clasen, S. (2019), intern note.

Coburn, Cynthia E. (2003): Rethinking scale: Moving beyond numbers to deep and lasting change. I: *Educational Researcher*, 32 (6), 3-12.

Cohen, S. & Hough, L. (red.) (2013). *The ASD Nest Model. A Framework for Inclusive Education for Higher Functioning Children with Autism Spectrum Disorders*. AAPC Publishing.

Crawford, A. & Clasen, S. (2016). *Nest programmet i Aarhus – læring på mange niveauer*. PPF Nyt, nr. 2, side 33.

Kromann, A. C. & Andersen, M. B. (februar 2019). *Nest indefra – professionelle perspektiver på at arbejde med Nest*. PPR arbejdsdokument.

Kromann, A. C. & Boelsmand, A. (2018). *Co-læring med Nest elementer i almenundervisningen*. Liv i Skolen, vol. 2, side 64-75.

Kromann, A. C. & Tanggaard, L. (2019). *Som ringe i vandet - PPR's bidrag til folkeskoleudvikling gennem Nest*. Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift. Under udgivelse.

Larsen, K.; Thomsen, A.G.; Winding, A. B.; Thomasen, A. K. (december 2016). *En undersøgelse af PPR's praksis i forbindelse med Nest projektet. 9. semesters opgave om teori, praksis og videnskabelig metode*. Psykologi, Aalborg Universitet.

Mikkelsen, M. (2019). *Effekten af inklusion af børn med specielle behov i den danske folkeskole: Evidens fra Nest-projektet i Aarhus Kommune*. Speciale. Økonomi, Aarhus Universitet.

Nielsen, H.S.; Andersen, S. C.; Grove, S. G. & Beuchert-Pedersen, L. V. (2017). *Evaluering af Nest på Katrinebjergskolen - år 1*. Rapport til Aarhus Kommune og Egmont Fonden.

Thomsen, K. T. (2019). *Skolestart for alle*. PPR arbejdsdokument.

Winding, A. (maj 2017). *En kvalitativ undersøgelse af skole-hjemsamarbejdet i forbindelse med det danske Nest projekt*. Speciale. Psykologi, Aalborg Universitet.

Websider:

Aarhus Kommunes Nest hjemmeside:
www.aarhus.dk/nest

ASD-Nest programmet i New York's hjemmeside:
www.steinhardt.nyu.edu/asdnest/

Bilag

Oversigt over samtlige identificerede virksomme faktorer på tværs af Nest klasser og Nest i almenområdet

Niveauer i Nest i en nøddeskal	Virksomme faktorer på tværs af Nest klasser og Nest i almenområdet
 <p>Klasserumsmetode/ Pædagogisk metode</p>	<ul style="list-style-type: none">• Anvendelsen af specialpædagogiske metoder og den positive voksenstøtte bredt ud på alle elever.• Det pædagogiske personale får konkrete metoder til at løfte inklusionsopgaven.• Børnene oplever, at metoderne giver mening.• Det pædagogiske personale oplever, at metoderne og Nest-rammen frisætter dem til at fokusere på deres undervisningsopgave.• Stærk kobling mellem pædagogisk metode og både filosofien og det udviklingspsykologiske afsæt i fundamentet.
 <p>Samarbejdsstruktur- niveauet</p>	<ul style="list-style-type: none">• Nest's fællesskabstænkning og specialpædagogiske principper styrker pædagogernes legitimitet.• Lærerne i Nest klasser oplever PPR-psykologerne som væsentlige sparringspartnere pga. deres hyppige tilstedeværelse i klasserne og til møder.• Kompetenceudvikling i faglige fællesskaber (f.eks. teams eller årgange), hvor de professionelle får vedvarende erfaringsdannelse med fælles sprog, modeller og metoder i tæt samarbejde omkring konkret praksis.• Kompetenceudvikling med forslag til en værktøjskasse, der gør at kompleksitet reduceres. I samarbejdet afklares, hvilke metoder, det giver mening at arbejde med.• Kompetenceudvikling inkorporerer teori, praksisdemonstration og opøvelse af håndværk, der involverer vedholdende øvelse i hverdagspraksis og feedback på praksis.• Adgang til materiale, der understøtter praksisudvikling – både fysiske artefakter og adgang til viden om konkrete metoder.

- Mulighed for forberedelse og efterbearbejdning af pædagogiske indsatser.
- Co-teaching, hvor nye praksisser afprøves med børnene i fællesskab med kolleger.
- Det pædagogiske personale oplever samarbejdet om Nest som et fællesskab, hvor man oplever tillid, tryghed, hjælp og opbakning.
- Kompetenceudvikling, der har et kompetencesyn på deltagerne samt tager afsæt i tænkning og metoder, der er genkendelige for deltagerne.
- De professionelles oplevelse af motivation, mening og faglig kompetence.
- De professionelles oplevelse af at være tilvalgt og/eller vigtig for at kunne lykkes med det pædagogiske udviklingsarbejde.
- Motiverede og kompetente nøgleaktører (f.eks. vejledere), der positioneres som havende en central mesterlærefunktion, og som af personalet opfattes som havende kompetencen til at facilitere processen.

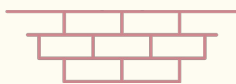

Systemstrukturniveauet

- Forældre, der tilvælger Nest klasser. Bevæggrunde: Små klasser, individuelt differentieret undervisning, to-lærerordningen. Også forældrenes oplevelse af de professionelle som engagerede og kompetente samt forældrenes tilslutning til værdierne i Nest (gælder både forældre til børn med og uden ASF).
- De professionelles inddragelse af forældrenes viden om deres børn.
- Stærk positionering af det pædagogiske personale, der af forældre ses som eksperter på børnene.
- De professionelles oplevelse af balance mellem at være rammesat (top-down) og have mulighed for selv at udvikle pædagogik (bottom-up) og bruge sin professionelle dømmekraft.
- Skolers og dagtilbuds lokale udfordringer og muligheder tænkes ind i og former Nest, hvorved Nest kan udbredes på tværs af elevgrupper.
- Pionerånd gennem de professionelle mulighed for at medudvikle pædagogisk tænkning og praksis.
- Gunstige rammevilkår for kompetenceforløb og pædagogisk udviklingsarbejde, der er befordrende for de professionelle tilslutning og motivation.

Understøttelse af de professionelle legitimitet og deltagelsesvej ind i opgaven, f.eks. ledelsesmæssig involvering i rolle- og opgaveafklaring, adgang til opgavefællesskab samt adgang til kompetenceudvikling.

- Ledelser i skoler og dagtilbud, der selv ønsker og prioriterer at arbejde med Nest og som forstår og tilslutter sig tilgangen.
- Ledelser, der prioriterer, organiserer og understøtter indsatsen ramme- og ressourcemæssigt.
- Stærk dialog og koalition mellem ledelser på tværs af institutionsområdet, PPR og det politisk-strategiske niveau.
- Systemstrukturelt mandat til PPR og skoler til at arbejde med bæredygtige fællesskaber (modsat at arbejde mere med individualiserede indsatser).
- Systemstrukturelt mandat til PPR's arbejde med organisationsudvikling og kompetenceudvikling af professionelle.
- Mål, opgaver og roller i PPR-institutionssamarbejdet er mere afklarede pga. Nest som ramme. PPR forvalter balancen mellem ramme og råderum.
- PPR's tilpasning af kompetenceudvikling, så det matcher de lokale skoler og dagtilbuds behov.
- PPR's praksisnærhed og kontekstualiseret sparring på baggrund af deltagelse i skolers og dagtilbuds hverdagspraksis, men også i institutionernes refleksions- og beslutningsrum.
- Løbende dialog og faglige tilbageløb mellem PPR og lokale ledelser om kompetenceforløb mhp. at sikre fortsat udvikling.
- Ansvarlige for kompetenceudvikling, der selv arbejder Nest inspireret.

*Fundamentet
(filosofi og udviklings-
psykologisk afsæt)*

- Værdisættelse af mangfoldighed og bæredygtig inklusion.
- Anerkendelse af børnenes vanskeligheder.
- Værdisættelse af børnenes ressourcer og forskellighed.
- Værdisættelsen af de professionelle faglige dømmekraft.
- De professionelle parathed til at være undersøgende over for og udviklende af egen praksis.
- Filosofien at selvom nogle børn kommer med udfordringer, kan de professionelle gøre en forskel gennem udviklende miljøer.
- Filosofien at de professionelle pædagogiske virke er midlet til udvikling af børnene.

Oversigt over undersøgelsesprojekter

Undersøgelsesspørgsmål	Metode og genstandsfelt	Projektitel og projektansvarlig
Hvordan har børnene i Nest-klasserne udviklet sig socialt og fagligt i løbet af det første skoleår?	Sammenligning af børnene i Nest klasser med jævnaldrende børn i kommunens øvrige o. klasser.	Evaluering af Nest på Katrinebjergskolen - år 1. Rapport til Aarhus Kommune og Egmont Fonden (2017) Rapport ved Helena S Nielsen, Simon C. Andersen, Mette K. Grove & Louise V. Beuchert-Pedersen. Økonomi, Aarhus Universitet.
Hvordan har børnene i de første Nest klasser udviklet sig siden projektets start til nu med udgangspunkt i de opstillede delmål?	Sammenligning af social og klinisk udvikling samt generelle trivsel med jævnaldrende i kommunens øvrige skoletilbud. Faglig præstation vurderet på baggrund af standardiserede tests i læsning, stavning og matematik.	Effekten af inklusion af børn med specielle behov i den danske folkeskole: Evidens fra Nest-projektet i Aarhus Kommune (2019). Speciale ved Marianne Mikkelsen. Økonomi, Aarhus Universitet.
Har co-lærerinterventionen haft en effekt på lærernes undervisningspraksis? Har co-lærerne haft en effekt på elevernes trivsel og faglige udvikling?	Sammenligning af børnene i de klasser, der har co-læring med børn uden. Fokus på børnenes trivsel, faglig udvikling, oplevelse af undervisningsmiljøet og fravær. Observationer af undervisning.	Rapport under udarbejdelse af Simon C. Andersen, Helena S. Nielsen m. fl. Økonomi, Aarhus Universitet.

Undersøgelsesspørgsmål	Metode og genstandsfelt	Projekttitel og projektansvarlig
<p>Hvilke sociale værdier og kompetencer har kommunen til hensigt at fremme hos børn med og uden særlige behov med en ny pædagogisk tilgang til skolen og inklusion? Hvordan anvendes pædagogiske strategier af skolens fagpersonale i undervisningen af børnene med og uden ASF til at forme dem som medborgere til det danske samfund?</p>	<p>Observation og samtaler med pædagogisk personale i en Nest klasse. Interviews af interessenter fra skole og PPR. Deltagelse i kompetenceudvikling og teammøder.</p>	<p>Den tredje vej: Mellem almen og specialpædagogik. Inklusion vendt på hovedet - En antropologisk undersøgelse af inklusionsprogrammet Nest og dets pædagogiske strategier til skabelsen af medborgerskab hos autismediagnosticerede og neurotypiske skolebørn. (december 2016). Feltrapport ved Sofie Brinkløv. Antropologi, Aarhus Universitet.</p>
<p>Hvilken PPR-praksis udfolder sig på baggrund af Nest projektet, og hvilke elementer ses som betydningsfulde for, at Nest projektet bliver bæredygtigt?</p>	<p>Interviews af interessenter fra Katrinebjergskolen og PPR. Deltagelse i kompetenceudvikling og teammøder.</p>	<p>En undersøgelse af PPR's praksis i forbindelse med Nest projektet (december 2016). 9. semesters opgave om teori, praksis og videnskabelig metode ved Kamilla Larsen, Anne Gaarde Thomsen, Anne Bredtoft Winding, Anne Klitte Thomasen. Psykologi, Aalborg Universitet.</p>
<p>Hvordan kan vi forstå social inklusion i en sammensat og heterogen børnegruppe? Hvilke børn peger på hvilke børn som venner?</p>	<p>Deltagerobservation, sociogram, semistrukturerede interviews med 11 af Nest klassens 16 elever og samtaler med pædagogisk personale på Katrinebjergskolen.</p>	<p>Inklusion fra et børneperspektiv - en kvalitativ undersøgelse af elevers oplevelse af social inklusion i en Nest-klasse (marts 2017). Speciale ved Julie Skov Ardahl, Psykologi, Aarhus Universitet.</p>
<p>Hvilket skole-hjem-samarbejde udfolder sig ifbm. det første skoleår for barnet i Nest? Hvad er forældres og læreres perspektiver på og oplevelser af samarbejdet og hvilke betingelser knytter der sig til samarbejdet imellem forældre og lærere i Nest konteksten?</p>	<p>Observation i skole-hjem-samtaler og interview med to lærere og to forældre til børn med ASF-diagnose, der går i Nest klasser på Katrinebjergskolen</p>	<p>En psykologisk undersøgelse af skole-hjem samarbejdet i Nest programmet (maj 2017). Speciale ved Anne Winding. Psykologi, Aalborg Universitet.</p>

Undersøgelsesspørgsmål	Metode og genstandsfelt	Projekttitel og projektansvarlig
<p>Hvordan fortolker og anvender lærere og pædagoger inklusionsprogrammet Nest i deres pædagogiske arbejde og daglige interaktion med eleverne?</p>	<p>Observation og samtaler med pædagogisk personale i en Nest klasse på Katrinebjergskolen. Interviews af interessenter fra skole og PPR. Deltagelse i kompetenceudvikling og teammøder.</p>	<p>Børn gør, hvad de kan – dem, der kan gøre noget andet, er de voksne - En antropologisk analyse af det pædagogiske arbejde i inklusionsprogrammet Nest (september 2017). Speciale ved Sofie Brinkløv. Antropologi, Aarhus Universitet.</p>
<p>Hvordan oplever forældre til neurotypiske elever at deltage i det danske Nest program på Katrinebjergskolen?</p>	<p>Tre interviews af forældre til børn uden ASF. Møde med PPR og Katrinebjergskolen</p>	<p>Forældreperspektiver på det danske Nest program – fra et kritisk psykologisk perspektiv (juni 2018). Speciale ved Kathrine Bjergø og Mie Sønderkær. Dansk Pædagogisk Universitet, Aarhus.</p>
<p>Hvordan oplever distriktsbørnernes forældre deres børns skolegang i en Nest klasse, og hvad er vigtigt for dem i forbindelse hermed?</p>	<p>Spørgeskemaundersøgelse af forældre til ikke-autistiske børn i Nest klasser på Katrinebjergskolen.</p>	<p>Undersøgelse af forældreperspektiver på Nest (efterår 2018). Metodeopgave, 9. semester, ved Tilde Hesteng Byrialsen og Kathrine Mølgård Wammen. Psykologi, Aalborg Universitet.</p>
<p>Hvordan oplever lærere og pædagoger deres professionelle rolle i Nest og på hvilke måder har det betydning for Nest som pædagogisk tilgang til inklusion i skolen?</p>	<p>To semistrukturerede interviews med lærere og pædagoger fra Nest klasser på Katrinebjergskolen</p>	<p>Nest indefra – professionelles perspektiver på at arbejde med Nest (februar 2019). Anna C. Kromann & Malaika B. Andersen. Internt arbejdsdokument.</p>
<p>Hvilke faktorer er hhv. virksomme og uvirksomme, når man skal udbrede Nest elementer til mange skoler på en gang?</p>	<p>Interviews af og samtaler med ledelser og lærere fra 14 skoler</p>	<p>Co-læring med Nest elementer i almenundervisningen (2018). Anna C. Kromann & Anita Boelsmand. Liv i Skolen, vol. 2, side 64-75.</p>
<p>Hvordan ser Nest ud i en almen skolekontekst og hvad oplever skolen som hhv. virksomt og uvirksomt fra Nest i en almen skolekontekst?</p>	<p>Semistrukturerede forskningsinterview af ledelse, inklusionskoordinator og børnehaveklasseledere samt deltagerobservationer</p>	<p>Nest på Vorrevangskolen- Nest elementer i en almen skolekontekst (marts 2019). Kathrine B. Bjergø & Anna C. Kromann. Internt arbejdsdokument.</p>

Undersøgelsesspørgsmål	Metode og genstandsfelt	Projekttitle og projektansvarlig
<p>Hvad er ledelsens rolle i udviklingen og implementeringen af Nest, og hvordan kan Nest bidrage til at finde nye veje til at løfte inklusionsopgaven og udvikle folkeskolen?</p>	<p>Seminstruktureret interview af ledelsesrepræsentanter i Nest</p>	<p>Ledelsesperspektiver på Nest. Undersøgelse af ledelsens perspektiver på Nest som model for bæredygtig inklusion i folkeskolen (august 2019). Jon B. Andersen, Anna C. Kromann & Lene Tanggaard. Udgivelse planlagt.</p>
<p>Kan forberedende kompetenceudvikling med Nest som referenceramme støtte udviklingen af en inkluderende skolestart i almenområdet?</p>	<p>Træk fra Kingo vedr. antal børn henvist til specialtilbud, Survey Exact spørgeskema til lærere og pædagoger, Fokusgruppeinterview med pædagogiske ledere, Udviklingsdag med de procesansvarlige og VIA følgeforskning på Lystrup Skole og Næshøj-skolen som en del af Programmet Inklusion</p>	<p>Skolestart for alle (2019). Katrine T. Thomsen. Internt arbejdsdokument.</p>
<p>Hvordan oplever børn i almene klasser (både i indskoling og udskoling) Nest pædagogikken?</p> <p>Hvordan understøtter Nest børnenes læring og sociale samspil?</p>	<p>Interviews af børn og observationer i klasser</p>	<p>Børneperspektiver på Nest i almene klasser (august 2019). Jon B. Andersen. Under udarbejdelse.</p>
<p>Hvad vi har lært ved at være del af og at undersøge Nest, og herunder ikke mindst, hvordan Nest kan ses som et eksempel på skoleudvikling gennem PPR?</p>	<p>Metaanalyse af 5 akademiske projekter involverende observationer og 15 interviews af hhv. pædagogisk personale og PPR-medarbejdere, et interview med den pædagogiske leder på Katrinebjergskolen og to fokusgruppeinterview med pædagoger og lærere, der arbejder i Nest klasser.</p>	<p>Som ringe i vandet - PPR's bidrag til folkeskoleudvikling gennem Nest (2019). Anna C. Kromann & Lene Tanggaard. Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift. Under udgivelse.</p>

BØRN OG UNGE
Aarhus Kommune

PPR, Børn og Unge, Aarhus Kommune

August 2019